

Predlog učnega načrta za pouk slovenščine v tretjem triletju osnovne šole

V tej številki Jezika in slovstva objavljamo predlog učnega načrta za prihodnje tretje triletnje nove devetletne osnovne šole. Na svoji seji dne 29. 8. 1997 ga je sprejela Predmetna kurikularna komisija za slovenščino v sestavi: predsednik dr. Matjaž Kmecl in člani dr. Marja Bešter, Mojca Honzak, prof., Milena Ivšek, prof., dr. Boža Krakar Vogel, mag. Simona Kranjc, mag. Martina Križaj Ortar, Polona Legvart, prof., Mojca Poznanovič, prof., dr. Igor Saksida ter pridruženi članici dr. Metka Kordigel in Alenka Kozinc, prof.

Avtorici poglavij II.B.1 in III.1 sta mag. Martina Križaj Ortar in dr. Marja Bešter (s sodelovanjem dr. Leopoldine Plut Pregelj in dr. Sonje Pečjak), avtorja poglavij II.B.2 in III.2 pa dr. Metka Kordigel, Miha Mohor, prof., in dr. Igor Saksida. Poglavje II.A in didaktična navodila za uresničevanje učnega načrta so prispevali vsi zgoraj navedeni avtorji. Celotni predlog učnega načrta je racionalno evalviralo 45 učiteljev praktikov.

Ker je za 8. in 9. razred 3. triletja uzakonjena zunanja diferenciacija pouka slovenščine, so tu navedeni cilji predstavljeni za tri ravni, tj. za nižjo, srednjo/temeljno in višjo raven. Cilji nižje ravni so tiskani v polkrepki pisavi, dodani cilji srednje/temeljne ravni v navadni pisavi, dodani cilji višje ravni pa v poševnem tisku.

Z objavo predloga učnega načrta v tej reviji želita Projekt za prenovu pouka slovenščine in Predmetna kurikularna komisija za slovenščino predstaviti strokovni in drugi javnosti opravljeno delo in se priporočata za pripombe in predloge. Sprejema jih tajnica Predmetne kurikularne komisije za slovenščino Mojca Poznanovič (Zavod RS za šolstvo, Poljanska 28, 1000 Ljubljana), in sicer do 10. januarja 1998.

Matjaž Kmecl

*Predsednik Predmetne kurikularne komisije za slovenščino in
Projekta za prenovu pouka slovenščine*

I. Predstavitev predmeta

Predmet slovenščina je temeljni splošnoizobraževalni predmet v osnovni šoli z obsežnimi in razvejenimi funkcionalnimi, izobraževalnimi in vzgojnimi nalogami. Pri pouku slovenščine se učenci usposabljaajo za ustrezno, razumljivo, pravilno in učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v najrazličnejših okoliščinah, za izražanje spoznanj o sebi in svetu, za doživljanje in vrednotenje umetnostnih besedil ter za dojemanje slovenščine kot državnega jezika v Republiki Sloveniji.

Ker je slovenščina tudi učni jezik, se pouk slovenščine po svojem pomenu in učinkih razteza daleč preko samega predmeta, njegov končni namen pa je funkcionalna pismenost učencev in sposobnost dejavnega stika z umetnostnim besedilom. To se uresničuje z jezikovnim in književnim poukom v okviru štirih dejavnosti — govorjenja, poslušanja, branja in pisanja.

Predmetu slovenščina je v 3. triletju osnovne šole namenjenih 420 ur pouka, tj. po 140 ur letno v sedmem, osmem in devetem razredu (oz. po 4 ure na teden). Učenci tvorijo (govorijo, pišejo), sprejemajo (poslušajo, berejo) in razčlenjujejo svoji starosti, sporazumevalnim in spoznavnim/domišljiskim zmožnostim, izkušnjam in interesom ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila; tako dejavno razvijajo svoje sporazumevalne, spoznavne in ustvarjalne zmožnosti ter si uzaveščajajo temeljne razlike v sprejemanju, tvorjenju in zgradbi neumetnostnih in umetnostnih besedil.

Izhodišče pouka slovenščine v 3. triletju osnovne šole je torej neumetnostno oz. umetnostno besedilo. Delu z neumetnostnim besedilom je namenjenih 60 % ur predmeta, delu z umetnostnim besedilom pa 40 %. Ker se neumetnostna besedila tvorijo, sprejemajo in razčlenjujejo drugače kot umetnostna, so cilji pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil navedeni ločeno.

Za osmi in deveti razred 3. triletja je uzakonjena zunanja diferenciacija pouka slovenščine, zato so tu navedeni cilji predstavljeni za tri ravni, tj. za nižjo, srednjo/temeljno in višjo raven. Cilji so oblikovani hierarhično, kar pomeni, da doseganje ciljev srednje/temeljne ravni vključuje doseganje ciljev nižje ravni, doseganje ciljev višje ravni pa doseganje ciljev nižje in srednje/temeljne ravni. Cilji nižje ravni so tiskani v polkrepki pisavi, dodani cilji srednje/temeljne ravni v navadni pisavi, dodani cilji višje ravni pa v poševnem tisku. Natančnejša navodila in pojasnila so podana v didaktičnih priporočilih za uresničevanje učnega načrta.

II. Splošni, funkcionalni in izobraževalni cilji v tretjem triletju osnovne šole

A. Splošni cilji

1. Učenci si oblikujejo pozitivno stališče do slovenskega jezika kot svojega temeljnega sredstva za izražanje misli, stališč, občutij, hotenj, izkušenj in ustvarjalnosti, pa tudi za razumevanje sebe in drugih ter za navezovanje in ohranjanje stikov z drugimi ljudmi. Zavedajo se, da je jezik najpomembnejši del kulturne dediščine in s tem temeljna prvina človekove osebne in narodne identitete.
2. Učenci se zavedajo, da je slovenski jezik državni jezik v R Sloveniji, poznajo pa tudi ustavni položaj drugih jezikov v RS ter slovenskega jezika v zamejstvu.
3. Učenci utrjujejo svoje praktično znanje knjižnega jezika. Zavedajo se različnih okoliščin za rabo knjižnega in neknjižnega jezika (tudi slenga), zato pri sporazumevanju uporabljajo govornemu položaju ustrezno socialno zvrst/podzvrst; v ustreznih govornih položajih si prizadevajo govoriti knjižno. Spoštujejo svoje narečje in narečje drugih govorcev.

4. Učenci razvijajo pripravljenost za govorjenje in pisanje — z govorno dejavnostjo navezujejo in ohranjajo stike z drugimi ljudmi, izražajo svoje misli, stališča, hotenja, čustva ali izkušnje, se pogajajo ter miroljubno rešujejo probleme v različnih življenjskih položajih. Govorijo/pišejo govornemu položaju ustrezno, saj vedo, da je govorjenje/pisanje medosebna dejavnost, pri kateri je treba spoštovati sogovorca, upoštevati načelo vljudnosti in govorni položaj. Zavedajo se tudi, da je govorjenje/pisanje miselna in ustvarjalna dejavnost, na katero se je treba pripraviti — zato si pripravijo osnutek, ki ga dopolnijo/popravijo ob uporabi ustreznih priročnikov (tudi jezikovnih).

5. Učenci poslušajo in berejo neumetnostna in umetnostna besedila, saj se zavedajo pomena poslušanja/branja za spoznavanje in razumevanje sebe, stvarnega in domišljijskega sveta, za razmišljanje o sebi in svetu, pa tudi za sprostitev in zabavo. Vedo, da se neumetnostna besedila poslušajo/berejo drugače kot umetnostna, in obvladajo temeljne bralne in učne pristope za uspešno in hitro pridobivanje informacij iz zapisanih neumetnostnih besedil.

6. Učenci poslušajo in berejo različna neumetnostna besedila, ki so posredovana neposredno ali medijsko. Besedila sprejemajo (poslušajo/berejo) razmišljujoče in kritično: pridobivajo si novo znanje, ki ga uporabijo v vsakdanjem življenju ali samostojno razširjajo z uporabo raznih priročnikov; presojajo besedila ter utemeljijo svoje mnenje; v besedilih prepoznajo propagandne prvine ter si oblikujejo kritično stališče do propagandnih besedil.

7. Poglavitni cilj pouka književnosti je razvijanje in ohranjanje otrokovega pozitivnega odnosa do književnosti. Stik s književnostjo je učencem vrednota, zato tudi v prostem času poiščejo knjigo, berejo različna besedila glede na njihove posebne značilnosti in zahteve (pesništvo, proza, dramatika, literarna veda, publicistična besedila, lastna literarna ustvarjalnost), poslušajo zvočne (radijske) igre, obiščejo knjižnico, literarne prireditve, gledališče, filmske predstave in se iz časopisov in literarnih revij seznanjajo s sodobno besedno umetnostjo.

Učenci razmišljujoče sprejemajo umetnostna besedila ter se jih učijo presojati in vrednotiti. Sestavina razvite bralne sposobnosti je tudi literarno znanje, ki pa ne nadomesti literarnoestetskega doživetja, pač pa je sestavina razvite bralne sposobnosti, ki omogoča globlje doživljanje literature. Primarno je literarnoestetsko branje, na višjem nivoju pa se razvija tudi strokovno (torej pragmatično) branje literature.

Branje učencem nudi možnost za oblikovanje osebnostne in narodne identitete, ker pa poleg slovenske spoznavajo tudi tujo književnost, širijo svoje obzorje in si privzgapajo strpen odnos do drugih kultur.

8. Učenci razvijajo pozitiven odnos do vseh štirih komunikacijskih dejavnosti: do poslušanja, branja, govorjenja in pisanja književnosti. Poiščejo zvezo med seboj in literarnim besedilom, primerjajo svojo izkušnjo in izkušnjo, ki je upovedena v besedilu. Prebrano interpretirajo in o svojem odnosu do besedila pripovedujejo. Primerjajo različna književna dela (npr. po tematiki, slogu, književnih osebah itn.), deklamirajo in nastopajo v dramskih prizorčkih.

Vključujejo se v debatne klube ob bralni znački, obiskujejo literarne večere in sodelujejo na njih (recitacije, deklamacije, pogovor), nastopajo ob uprizoritvah dramskega krožka, pri šolskem radiu ipd.

Upovedujejo tudi svoje stvaritve domišljijskih svetov (pesemskih, proznih, dramskih).

9. Učenci so pozitivno naravnani do ustvarjanja domišljijskih besedil, do pisanja poldomišljijskih in strokovnih besedil o literaturi ter do vseh vrst ustvarjalnih odzivanj na prebrano (jezikovne igre, posnemanje in preobražanje, pripravljane gradiva za literarno mapo in za literarne prireditve itn.). Najboljše izdelke objavijo v šolskem glasilu. Aktivni ustvarjalni postopki jim pomagajo, da se zavedo kompleksnosti upovedovanja fiktivnih svetov, in zato globlje dojemajo estetsko plat branega umetnostnega besedila.

10. V okviru medijske vzgoje se učenci začnejo zavedati izpostavljenosti medijem, na katere naletijo na vsakem koraku, in se usposobijo za kritično presojanje in vrednotenje njihovih izdelkov. Razlikujejo umetniški in trivialni film.

B.1 Funkcionalni in izobraževalni cilji pri obravnavi neumetnostnih besedil

Funkcionalni cilji:

- 1 Učenci sprejemajo in tvorijo svoji starosti ustrezna dvogovorna besedila.
 - 1.1 Učenci sprejemajo in tvorijo ustna dvogovorna besedila.
 - 1.2 Učenci sprejemajo in tvorijo pisna dvogovorna besedila.
- 2 Učenci sprejemajo in tvorijo svoji starosti ustrezna enogovorna besedila.
 - 2.1 Učenci poslušajo (in gledajo) enogovorne nastope ter sami govorno nastopajo (z vnaprej pripravljeno temo).
 - 2.2 Učenci berejo in pišejo enogovorna besedila.
- 3 Učenci razvijajo svojo pragmatično, pomensko, slovarsko, slovnično, pravorečno in pravopisno zmožnost.
- 4 Učenci spoznavajo vlogo in položaj slovenskega jezika ter se znajdejo v slovenskem jezikovnem okolju.

Izobraževalni cilji:

Učenci pridobivajo temeljne jezikoslovne pojme (in sicer predvsem na ravni njihove rabe).

B.2 Funkcionalni in izobraževalni cilji pri obravnavi umetnostnih besedil

Funkcionalni cilji:

- 1 Učenci razvijajo sposobnost samostojnega branja literature. Literaturo še vedno predvsem doživljajo, razumejo sestavo njenega besedilnega sveta ter jo vrednotijo glede na svojo zunajbesedilno izkušnjo. Glasno, polglasno, tiho in interpretativno berejo daljša literarna besedila. Razvijajo sposobnost za identifikacijo, posebej pozorni so na književne osebe. Oblikujejo domišljijско čutne predstave besedilne stvarnosti, razumejo zaporedje dogodkov, prepoznavajo perspektivo, zaznavajo in doživljajo pesniški jezik. Dojamejo temo besedila ter opažajo značilnosti literarnih vrst. Poslušajo učiteljevo pripovedovanje in branje poezije ter zvočne posnetke besedil (zgledne umetniške interpretacije).
- Poslušajo in gledajo dramska besedila, vsako leto vidijo vsaj eno gledališko predstavo, doživljajo prvine gledališkega dogodka. Doživljajo umetniški, trivialni in dokumentarni film ter ga primerjajo z leposlovjem.
- 2 Poustvarjalno in ustvarjalno pisanje dopolnjuje književnosti. Njegova funkcija je globlje doživetje literarnega besedila. Učenci razvijajo sposobnost ustvarjalnega pisanja tudi pri izbirnem predmetu, ki se vsebinsko povezuje s poukom materinščine.
- 3 Učenci berejo v skladu s svojimi literarnimi interesi:
 - mladinsko literaturo,
 - starejšo in sodobno literaturo,
 - umetniško in trivialno literaturo,
 - dela z različnimi temami,
 - polliterarna in neliterarna besedila o literaturi.

4 V tretjem triletju usvajajo literarnoteoretične in literarnozgodovinske pojme. Spoznavajo kanon mladinske književnosti in temeljni kanon književnosti za odrasle. Spoznavajo glavne značilnosti obdobja in smeri ter izbrane predstavnike in dela. Literaturo povezujejo z znanjem iz zgodovine in zemljepisa.

Temelj pouka je še vedno literarnoestetsko branje, ki se mu postopoma pridružuje strokovno branje leposlovja. Spoznanja literarne vede poglobljajo recepcijsko sposobnost, ne smejo pa zamenjati ali zatreči literarnoestetskega doživetja.

Izobraževalni cilji:

- 1 Učenci spoznavajo kanon mladinske književnosti.
- 2 Učenci spoznavajo kanon slovenske književnosti.
- 3 Učenci pridobivajo literarnovedne pojme.

III.1 Razčlenitev funkcionalnih in izobraževalnih ciljev (po razredih) pri obravnavi neumetnostnih besedil

1 Učenci sprejemajo in tvorijo svoji starosti ustrezna dvogovorna besedila.

1.1 Učenci sprejemajo in tvorijo ustna dvogovorna besedila.

7.	8.	9.
1 POSLUŠAJO (IN GLEDAJO) POSNETE POGOVORE.		
1.1 Pred poslušanjem se umirijo ter ob pomoči učitelja obudijo svoje predznanje o pogovarjanju. Skupaj z učiteljem razložijo pomen besed (iz napovedanega besedila), za katere učitelj predvideva, da jih še ne poznajo.		
1.2 Med poslušanjem vzdržujejo koncentracijo ter usmerjajo svojo pozornost na govornika in govorno besedilo.		
1.3 Po poslušanju:		
1) povedo, kdo se je pogovarjal; 3) povedo, o čem sta se sogovornika pogovarjala/pogajala;		
2) povedo, ali sta se sogovornika informirala ali pogajala; 4) povedo, ali se je pogajanje končalo s sporazumom ali ne, in utemeljijo svoje mnenje; 5) povedo, zakaj je/ni prišlo do sporazuma in kdo je glavni krivec za to; utemeljijo svoje mnenje;		
6) povedo, v čigavo korist/škodo je bil sklenjen sporazum, in utemeljijo svoje mnenje; 7) povzamejo izhodiščni in končni stališči obeh govorcev; 8) prepoznajo prelomno točko v pogajanju;		
9) se pogovarjajo o možnih konfliktih med ljudmi (npr. generacijskih); 10) odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih.		
1.4 Besedilo poslušajo še enkrat, nato pa:		
1) povedo, ali je pogovor neuraden ali uraden, in utemeljijo svoje mnenje; 2) povedo, kakšno je družbeno razmerje med sogovornicema (npr. enakovredno/hierarhično), in utemeljijo svoje mnenje; 3) ocenijo čustveno stanje sogovornic oz. "čustveno klimo" pogovora (npr. naklonjenost/nenaklonjenost, prijaznost/napadalenost) in utemeljijo svoje mnenje; 4) se pogovarjajo o vplivu čustev na tvorjenje besedila ter o vplivu čustev, pričakovanj in negativnih/pozitivnih izkušenj na sprejemanje besedila;		

5) povedo, kateri sogovorec je vodil/usmerjal pogovor;		6) ocenijo obseg, vsebino in jasnost replik obeh sogovorcev in utemeljijo svoje mnenje;
7) ocenijo vljudnost sogovorcev, ustreznost njune besedne in nebesedne govorice ipd.; svoje mnenje utemeljijo;		10) se pogovarjajo o tem, kaj vse vpliva na uspešnost pogovora.
8) ocenijo odziv enega od sogovorcev in povedo, kako bi sami ravnali v njegovi vlogi; 9) se pogovarjajo o človekovi potrebi po tem, da je poslušan in razumljen;		
7.	8.	9.
2 SAMI PRIPRAVIJO PODOBEN POGOVOR (lahko tudi kot igra vlog ali dramatizacija).		
3 VADIJO TELEFONIRANJE V URADNIH GOVORNIH POLOŽAJIH (tudi ob uporabi telefonskega imenika).		
4 VADIJO POGAJANJE:		
4.1 Vadijo pogajanje v dvojicah -- sogovorca oblikujeta skupno mnenje, ki ga predstavita sošolcem.		
4.2 Vadijo pogajanje v manjši skupini -- sogovorniki oblikujejo skupno mnenje, ki ga predstavijo sošolcem.		
5 INTERVJUVAJO sogovorce; ustno/pisno poročajo o intervjuju.		

1.2 Učenci sprejemajo in tvorijo pisna dvogovorna besedila.

7.	8.	9.
1 BEREJO KRAJŠA BESEDILA, kot so npr.		
- neuradno pismo, - neuradno in uradno vabilo, - neuradno in uradno opravičilo.	- neuradno in uradno pismo, - neuradna in uradna zahvala, - telegram, - nasvet strokovnjaka (kot odgovor).	- uradna prošnja, - neuradno in uradno sožalje, - osmrtnica.
1.1 <u>Pred branjem</u> se umirijo ter ob učiteljevi pomoči obudijo svoje predznanje o napovedani besedilni vrsti.		
Razložijo pomen besed (iz napovedanih besedil), za katere učitelj predvideva, da jih še ne poznajo.		
1.2 <u>Med branjem</u> vzdržujejo koncentracijo ter usmerjajo svojo pozornost na zapisano besedilo.		
Podčrtajo si neznane besede; po branju si jih razložijo iz sobesedila ali tako, da vprašajo sošolca oz. pogledajo v slovar/leksikon.		
1.3 <u>Po branju</u> :		
1) razložijo pomen neznanih besed;		
2) povedo, kdo je tvorec in kdo naslovnik, ter v besedilu poiščejo tista jezikovna znamenja, iz katerih so ju prepoznali;		
3) povedo, ali je besedilo neuradno ali uradno, ter v besedilu poiščejo tista jezikovna znamenja, iz katerih so to prepoznali;		
4) povedo, kakšno je družbeno in čustveno razmerje med tvorcem in naslovnikom, ter v besedilu poiščejo tista jezikovna znamenja, iz katerih so to prepoznali;		
5) povedo, kaj želi tvorec od naslovnika oz. čemu mu pošilja to besedilo; v besedilu poiščejo tista jezikovna znamenja, iz katerih so to prepoznali; presodijo, ali so ti izrazi vljudni ali ne; zamenjajo jih z vljudnejšimi izrazi;		
1.4 <u>Besedilo preberejo še enkrat</u> -- med ponovnim branjem si podčrtajo bistvene podatke; iz njih oblikujejo miselni vzorec.		
1.5 <u>Po ponovnem branju</u> :		
1) upovedo miselni vzorec ter tako povzamejo bistvene podatke;		
2) povedo svoje mnenje o tem, kako se bo naslovnik odzval, ter svoje mnenje utemeljijo;		
3) razmišljajo o tem, kako bi bilo besedilo bolj učinkovito, in ga, če je potrebno, popravijo.		
2 PO VZORCU SAMI TVORIJO PODOBNO BESEDILO.		

2 Učenci sprejemajo in tvorijo svoji starosti ustrezna enogovorna besedila.

2.1 Učenci poslušajo (in gledajo) enogovorne nastope ter sami govorno nastopajo (z vnaprej pripravljeno temo).

7.	8.	9.
1 POSLUŠAJO (IN GLEDAJO) KRAJŠA PROSTO GOVORJENA/GLASNO BRANA/POSNETA/EKRANIZIRANA NEUMETNOSTNA BESEDILA, in sicer:		
1) poljudnoznanstvena besedila, povezana s temami drugih predmetnih področij, kot so npr. - opis življenja znane osebe, - opis kraja/države, - opis dogajanj v naravi, - pripoved o razvoju dogodkov;	- opis delovnega postopka/igre/športa, - razlaga nastanka pojava/stanja, - ocena prireditve/knjige/...;	- opis poti, - potopis, - opis delovanja naprave/zdravila/...;
2) reportaže/poročila o aktualnih/zanimivih dogodkih, (3) radijske/televizijske reklame.		
1.1 Pred poslušanjem se umirijo ter ob pomoči učitelja obudijo svoje predznanje o napovedani vrsti in temi besedila. Skupaj z učiteljem razložijo pomen besed (iz napovedanega besedila), za katere učitelj predvideva, da jih še ne poznajo.		
1.2 Med poslušanjem vzdržujejo koncentracijo ter usmerjajo svojo pozornost na govornika in na govorno besedilo.		
Zapišejo si bistvene podatke. Nato jih smiselno uredijo v obliki miselnega vzorca.		Zapišejo si bistvene podatke. Nato jih smiselno uredijo v obliki miselnega vzorca.
1.3 Po poslušanju:		
1) ob učiteljevih vprašanjih si zapišejo bistvene podatke ter jih ob učiteljevi pomoči uredijo v miselni vzorec;	1) ob učiteljevih vprašanjih si zapišejo bistvene podatke ter jih ob učiteljevi pomoči oz. sami uredijo v miselni vzorec (ne velja za višji nivo);	1) ob učiteljevih vprašanjih si zapišejo bistvene podatke ter jih sami uredijo v miselni vzorec (ne velja za temeljni in višji nivo);
2) obnovijo besedilo (tj. ustno/pisno upovedo miselni vzorec);		
3) povedo svoje mnenje o besedilu ter ga skušajo utemeljiti;		
4) pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ipd. ob besedilu;		
5) po poslušanju (gledanju) reklame pa: - povedo, kaj se reklamira in kaj se o tem pove; - povedo, ali so vsi podatki resnični ali ne, ter utemeljijo svoje mnenje; - povedo, kdo je naslovnik, kaj želi tvorec doseči pri njem in kako se bo naslovnik odzval; svoje mnenje utemeljijo; - se pogovarjajo o tem, kaj je značilno za reklame.		
2 SAMI GOVORNO NASTOPAJO (Z VNAPREJ PRIPRAVLJENO TEMO), npr.		
- opišejo življenje poljubno izbrane osebe, - opišejo poljubno izbran kraj/državo, - obnovijo poljubno izbrano besedilo/knjigo/film ipd., - pripovedujejo o svojih doživetjih, - predstavijo skupno mnenje dvojice;	- pripovedujejo o življenju poljubno izbrane osebe, - opišejo poljubno izbrani delovni postopek/igro/šport ipd., - ocenijo poljubno izbrano besedilo/knjigo/film ipd., - pripovedujejo o poljubno izbranem dogodku, - predstavijo skupno mnenje dvojice/skupine, ga utemeljijo in zagovarjajo;	- opišejo in označijo poljubno izbrano osebo, - opišejo poljubno izbrano napravo in njeno delovanje, - pripovedujejo o kakem svojem popotovanju, - obnovijo in ocenijo poljubno izbrano besedilo/knjigo/film ipd., - pripovedujejo o svojih načrtih za prihodnost, - predstavijo mnenje dvojice/skupine, ga utemeljijo in zagovarjajo;
2.1 Pred govornim nastopom:		
1) sami razmišljajo o tem, kaj vse bi o temi povedali, in si izdelajo osnutek miselnega vzorca;		
2) po različnih virih iščejo potrebne podatke ter jih vpišejo v ogrodje miselnega vzorca;		

3) miselni vzorec pretvorijo v pisno zasnovo govornega nastopa;	3) miselni vzorec pretvorijo v pisno zasnovo govornega nastopa; le-to si večkrat preberejo in čim boljše zapomnijo (velja samo za nižji nivo); pripravijo si slikovna in besedna ponazorila (npr. na prosojnici).
4) pisno zasnovo govornega nastopa si večkrat preberejo in si jo čim boljše zapomnijo.	

2.2 Med govornim nastopom:

1) napovedo temo;	1) napovedo temo in navedejo vire;
2) samostojno govorijo ob pisni zasnovi govornega nastopa	2) samostojno govorijo ob pisni zasnovi govornega nastopa oz. ob miselnem vzorcu in slikovnih/besednih ponazorilih
-- govorijo razločno, naravno	ter knjižno
	ter zavestno uporabljajo prvine nebesedne govorice;
	3) opazujejo nebesedno odzivanje poslušalcev ter skušajo pritegniti njihovo pozornost;
	4) na koncu govornega nastopa povzamejo bistvene podatke, napovedo nadaljnje dogodke/rešitve ipd.

2.3 Po govornem nastopu:

1) odgovarjajo na vprašanja sošolcev in učitelja;	1) spodbujajo sošolce k razpravi in odgovarjajo na njihova vprašanja;
2) ocenijo govorni nastop sošolca in svojo oceno utemeljijo.	2) ocenijo govorni nastop sošolca in svojo oceno utemeljijo oz. razčlenjujejo govorni nastop sošolca (tu so pozorni tudi na nebesedno in besedno govorico -- npr. na neknjižne besede, izgovor in naglas), ga ocenijo ter svoje mnenje utemeljijo.

2.2 Učenci berejo in pišejo enogovorna besedila.

7.	8.	9.
1 BEREJO KRAJŠA NEUMETNOSTNA BESEDILA, in sicer:		
1) poljudnoznanstvena besedila, povezana s temami drugih predmetnih področij, kot so npr. - opis življenja znane osebe, - opis kraja/države, - opis življenja tukaj in drugod, - opis dogajanj v naravi, - pripoved o razvoju dogodkov;	- pripoved o življenju znane osebe, - opis delovnega postopka, - razlaga nastanka pojava/stanja, - ocena prireditve/knjige/..., - definicija pojma;	- opis in oznaka znane osebe, - življenjepis znane osebe, - potopis, - opis poti, - opis naprave in njenega delovanja;
2) reportaže/poročila o aktualnih/zanimivih dogodkih,		
3) javna obvestila (telefonski imenik, teletext, vozni red, RTV-program, športni in kulturni program, vremenska napoved ipd.),	4) reklame, 5) poštni, bančni idr. obrazci.	

7.	8.	9.
1.1 Pred branjem se umirijo ter ob učiteljevi pomoči obudijo svoje predznanje o napovedani besedilni vrsti. Razložijo pomen besed (iz napovedanega besedila), za katere učitelj predvideva, da jih še ne poznajo.		
1.2 Med branjem vzdržujejo koncentracijo ter usmerjajo svojo pozornost na zapisano besedilo. Podčrtajo si neznane besede; po branju si jih razložijo iz sobesedila ali tako, da vprašajo sošolca oz. pogledajo v slovar/leksikon.		
1.3 Po branju:		
1) razložijo pomen neznanih besed.		

1.4 Besedilo preberejo vsaj še enkrat -- med ponovnim branjem si podčrtajo bistvene podatke; iz njih oblikujejo miselni vzorec.

Nekatere podatke si uredijo tudi nebesedno -- izdelajo preglednice, grafikone ipd.

1.5 Po ponovnem branju:

- 1) ustno/pisno obnovijo besedilo (tj. upovedo miselni vzorec);
- 2) ubesedujejo nebesedne dele besedila (npr. preglednice, grafikone ipd.);
- 3) povedo svoje mnenje o besedilu ter ga skušajo utemeljiti;

- 4) razločujejo dejstva od stališča tvorca;
- 5) prepoznavajo predsodke govorca o temi/naslovniku;
- 6) povedo, na katere vire se sklicuje avtor, in jih vrednotijo;

7) pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ipd. ob besedilu;

8) v javnem besedilu iščejo zahtevani podatek (tudi v njegovem nebesednem delu);

9) po branju reklame pa:

- povedo, kaj se reklamira in kaj se o tem pove;
- povedo, ali so vsi podatki resnični ali ne, ter utemeljijo svoje mnenje;
- povedo, kdo je naslovnik, kaj želi tvorec doseči pri njem in kako se bo naslovnik odzval; svoje mnenje utemeljijo;
- se pogovarjajo o tem, kaj je značilno za reklame;
- podčrtajo jezikovna znamenja, značilna za reklame;

10) ob učiteljevi pomoči oz. sami izpolnjujejo poštne, bančne ipd. obrazce;

11) besedilo jezikovno razčlenijo:

Določijo, ali je besedilo knjižno ali narečno; svoje mnenje utemeljijo.

V besedilu podčrtajo besedo/besedno zvezo s prenesenim pomenom ter jo zamenjajo s pomensko prvotno besedo/besedno zvezo.

Določijo, ali je besedilo umetnostno ali neumetnostno; svoje mnenje utemeljijo.

Določijo, ali je besedilo objektivno ali subjektivno; svoje mnenje utemeljijo.

Subjektivno besedilo pretvorijo v objektivno.

Povedo, v katerih govornih položajih je subjektivno besedilo ustrezno in v katerih je neustrezno.

Določijo, ali je besedilo umetnostno, strokovno, praktičnosporazumevalno ali publicistično; svoje mnenje utemeljijo.

Strokovno poročilo pretvorijo v publicistično.

Določijo, ali je besedilo prikazovalno ali propagandno; svoje mnenje utemeljijo.

Prikazovalno besedilo pretvorijo v propagandno.

7.

V besedilu podčrtajo samostalnike in jim določijo spol, število, sklon in sklanjatev.

V besedilu podčrtajo kazalne zaimke in jim določijo nanašalnico v sobesedilu/sotvarju.

V besedilu podčrtajo svojilne zaimke; določijo jim osebo, število in sklon ter nanašalnico v sobesedilu/sotvarju.

8.

V utemeljevalnem besedilu podčrtajo sklep/trditev in pojasnilo/utemeljitev. *Besedilo s sklepalno-pojasnjevalno zgradbo pretvorijo v besedilo s pojasnjevalno-sklepalno zgradbo. Povedo, katero besedilo se lažje razume, in utemeljijo svoje mnenje.*

V definiciji podčrtajo temeljne zgradbene prvine.

Analitično definicijo pretvorijo v sintetično (in obrnjeno).

Povedo, katero definicijo se lažje razume, in utemeljijo svoje mnenje.

9.

Določijo, ali je besedilo/del besedila opis ali pripoved; svoje mnenje utemeljijo.

V pripovednem besedilu določijo, ali so dejanja razvrščena linearno ali hierarhično.

Hierarhično zaporedje dejanj zamenjajo z linearnim.

V besedilu podčrtajo strokovne besede in jih razložijo s pomočjo slovarja.

V besedilu podčrtajo tvorjene besede in jim približno določijo govorno podstavo.

V besedilu podčrtajo glavne in vrstilne števnike ter jim določijo vlogo/pomen.

V besedilu podčrtajo glagole v osebni obliki in jim določijo osebo, spol, število, čas in naklon. Pojasnijo vlogo naklona.

V besedilu popravijo napačne predloge in jih podčrtajo.

Iz besedila izpišejo eno- in večstavčne povedi. V večstavčnih povedih podčrtajo veznik ter mu določijo vlogo.

Razčlenjujejo enostavčne povedi z golimi stavčnimi členi: na osnovi vprašalnice določijo glavne stavčne člene ter opazujejo njihova pomenska in oblikovna razmerja.

V besedilu podčrtajo besede, s katerimi je poimenovana ponovljena prva.

Navedejo še druga možna poimenovanja.

V besedilu podčrtajo glagole v osebni obliki in jim določijo osebo, spol, število, čas, naklon, vid in vezljivost.

Glagolom iz besedila zamenjajo vid in pojasnijo vlogo dovršnika/nedovršnika.

Glagole postavijo iz osebne v nedo-ločniško obliko.

Glagolom v nedoločniku določijo vezljivost in jo izrazijo v rabi.

Nedoločnike uporabijo v povedi (ob naklonskih in faznih glagolih) in pojasnijo rabo nedoločnika.

V besedilu podčrtajo naklonske glagole in pojasnijo njihovo vlogo.

Razčlenjujejo preproste enostavčne povedi z golim ali zloženim osebkom, predmetom in prislovnim določilom:

- ločujejo goli in zloženi stavčni člen,
- ločujejo priredno in podredno zloženi stavčni člen,
- ločujejo jedro in določilo/prilastek v podredno zloženem stavčnem členu.

Razčlenjujejo preproste dvostavčne podredno zložene povedi:

- ločujejo glavni in odvisni stavek,
- določajo vrsto odvisnika.

V besedilu podčrtajo medmete in pojasnijo njihovo vlogo v besedilu.

V besedilu podčrtajo členke in pojasnijo njihovo vlogo v besedilu.

V besedilu podčrtajo predloge in pojasnijo njihovo vlogo v besedilu; določijo jim vezavo.

Navedejo še drugačno vezavo danega predloga ter jo ponazorijo s primeri.

Preproste dvostavčne povedi delijo na podredne in priredne.

Razčlenjujejo preproste priredno zložene dvostavčne povedi -- ločujejo posledično, pojasnjevalno, sklepalno, vezalno, protivno in ločno razmerje.

Določijo S-zgradbo preprostih dvostavčnih povedi.

Določijo S-zgradbo večstavčnih povedi.

V besedilu podčrtajo glagolniške besedne zveze in jih pretvorijo v stavek.

V besedilu podčrtajo trpne povedi in povedi, ki izražajo stanje, ter jih zamenjajo s tvornimi povedmi.

V besedilu podčrtajo zaznamovane besede/besedne zveze in jih zamenjajo z nezaznamovanimi sopomenkami.

V besedilu podčrtajo okrajšane besede ter jih razvežejo.

Na osnovi zapisa in tvorjenosti jih uvrstijo med simbole, kratice ali krajšave.

Vrednotijo ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila; popravljajo neustreznosti/nerazumljivosti/nepravilnosti ter ob učiteljevi pomoči oz. sami utemeljijo popravke.

2 SAMI PIŠEJO KRAJŠA BESEDILA, kot so npr.

- opis poljubno izbranega predmeta,
- opis poljubno izbranega kraja/države,
- opis življenja poljubno izbrane osebe,
- obnovo poljubno izbranega besedila/knjige/filma ipd.,
- pripoved o svojih doživetjih;

- pripoved o svojem življenju/življenju poljubno izbrane osebe,
- oceno poljubno izbranega besedila/knjige/filma ipd.,
- pripoved o poljubno izbranim dogodku,
- razmišljanje o nastanku stanja/pojava;

- opis in oznako poljubno izbrane osebe,
- svoj življenjepis,
- življenjepis poljubno izbrane osebe,
- obnovo in oceno poljubno izbranega besedila/knjige/filma ipd.,
- pripoved o svojih načrtih za prihodnost.

2.1 Pred pisanjem:

- 1) sami razmišljajo, kaj vse bi o temi napisali, in si izdelajo ogrodje miselnega vzorca;
- 2) po različnih virih iščejo manjkajoče podatke ter jih vpišejo v ogrodje miselnega vzorca.

2.2 Med pisanjem osnutka:

- 1) napišejo naslov in vrsto besedila;
- 2) miselni vzorec pretvorijo v zapisano besedilo -- pri tem besedilo členijo na uvod, jedro in zaključek ter na odstavke;

| na svoj način krajšajo besede;

| 3) na koncu navedejo vire.

2.3 Po pisanju osnutka:

- 1) preberejo osnutek ter najprej sami, nato pa ob pomoči učitelja/staršev/sošolcev/priročnikov (tudi jezikovnih) popravijo vsebinske, slogovne, slovnične in pravopisne napake;
- 2) prepíšejo besedilo -- pri tem pazijo na zunanjo oblikovanost zapisanega besedila ter na čitljivost pisave;

| razvežejo svoje krajšave;

- 3) svoja besedila primerjajo in ocenjujejo.

3 Učenci razvijajo svojo pragmatično, pomensko, slovarsko, slovnično, pravorečno in pravopisno zmožnost.

7.	8.	9.
1 VADIJO USTREZNO IN VLJUDNO POGOVARJANJE V RAZLIČNIH GOVORNIH POLOŽAJIH:		
1) Vadijo implicitno in eksplicitno, pa tudi posredno izrekanje istega govornega dejanja. Sopomenskim načinom določajo ustrezne govorne položaje ter stopnjo vljudnosti. 2) Izbirajo govornemu položaju ustrezno oz. vljudno izrekanje govornega dejanja.		
2 BOGATITO SI BESEDNI ZAKLAD:		
1) Iz definicije prepoznajo definirani pojem in ga poimenujejo (tudi s sopomenko). Definirajo pojme; z definicijo razložijo pomen besede. 2) Besedam iščejo protipomenke, nadpomenke in podpomenke. 3) Besedam iščejo sopomenke; prepoznajo stilno zaznamovane sopomenke in jim določajo ustrezne govorne položaje. 4) Ob danem korenu navajajo besede iste besedne družine. Besedam iščejo člane iste besedne družine ter jim določajo koren. 5) Blizuzvočne pare uporabijo v povedi ter prepoznajo njihov različen pomen. 6) Navedejo različne pomen iste besede in jih ponazorijo v rabi. 7) Dani stalni besedni zvezi določajo prvotni in preneseni pomen ter ju ponazorijo v rabi. Sami navedejo nekaj stalnih besednih zvez; uporabijo jih v povedi in pojasnijo njihov pomen. V besedilu podčrtajo stalne besedne zveze in pojasnijo njihov pomen. 8) Navedejo pregovore; pojasnijo njihov pomen in povedo, v katerih govornih položajih bi jih uporabili. Pojasnijo pomen danih pregovorov in povedo, v katerih govornih položajih bi jih uporabili. Povedo, kateri pregovor bi uporabili v danem govornem položaju. 9) Dane glagolske sestavljenke iz istega podstavnega glagola uporabijo v povedi. V vsaki sestavljenki podčrtajo predpono in pojasnijo pomen besede. Ob danem podstavnem glagolu navedejo čim več glagolskih sestavljenk; uporabijo jih v povedi. 9) Iz glagolov po analogiji tvorijo glagolnike. Glagolnikom iščejo ustrezni podstavní glagol. Po analogiji tvorijo samostalniške izpeljanke iz glagola (za abstraktno dejanje). Samostalniškim izglagolskim izpeljankam za abstraktno dejanje iščejo podstavní glagol. 9) Samostalniške zloženke po analogiji zamenjajo z ustrezno besedno zvezo. Iz samostalniške besedne zveze po analogiji tvorijo zloženko. 10) Po analogiji tvorijo samostalniške izpeljanke iz pridevnika (za abstraktno lastnost). 10) Predložne samostalniške izpeljanke po analogiji zamenjajo z ustrezno predložno samostalniško besedno zvezo. Iz predložne samostalniške besedne zveze po analogiji tvorijo predložne samostalniške izpeljanke. 10) Pridevniške zloženke po analogiji zamenjajo z ustreznimi besednimi zvezami. Iz pridevniške besedne zveze po analogiji tvorijo zloženko.		

7.	8.	9.
3 PREPOZNAVAMO IN IZRAŽAMO LOGIČNA RAZMERJA MED POVEDMI:		
3.1 Med dvema povedma prepoznavamo dobnotno razmerje; istodobnost izrazijo z veznikom <u>in</u> ali <u>medtem ko</u>, neistodobnost pa z zadobnim prislovom <u>potem</u> oz. s preddobnim veznikom <u>ko</u>.		
Istodobnost izrazijo tudi s predložno zvezo <u>med x</u> , preddobnost s <u>pred x</u> , zadobnost s <u>po x</u> .		Istodobnost izrazijo z <u>deležijskim</u> polstavkom.
3.2 Med dvema povedma prepoznavamo vzročno-posledično razmerje; vzrok izrazijo z veznikom <u>ker</u> oz. posledico z <u>zato</u>.		
Vzrok izrazijo tudi s predložno zvezo <u>zaradi x</u> .		
3.3 Med dvema povedma prepoznavamo namerno razmerje; izrazijo ga z veznikom <u>da</u> (ob pogoju/prihodnjiku).		
Ob glagolih premikanja izrazijo namen tudi z namenilnikom/namenilniškim polstavkom.		
3.4 Med dvema povedma prepoznavamo pogojno razmerje in ga izrazijo z veznikom <u>če</u> (ob prihodnjiku/pogoju).		
3.5 Med dvema povedma prepoznavamo sklepno-pojasnjevalno razmerje; pojasnilo/dokaz/utemeljitev izrazijo z veznikom <u>saj</u> oz. sklep/trditev/tezo z veznikom <u>torej</u>.		3.6 Med dvema povedma prepoznavamo dopustno razmerje; izrazijo ga z veznikom <u>čeprav</u> ali <u>kljub temu da</u>. Dopustno razmerje izrazijo tudi s predložno zvezo <u>kljub x</u> .
4 POMENSKO PODSTAVO POVEDI UPOVEDUJEJO		
s tvorno povedjo,		z netvorno (trpno oz. stanjsko) povedjo,
		z glagolniško besedno zvezo
5 PREMI GOVOR PRETVARJAMO V ODVISNI GOVOR.		
		Predmetni odvisnik iz odvisnega govora zamenjajo s samostalniško besedno zvezo.
6 V ZAPOREDNIH POVEDIH IZRAŽAMO ISTO OSEBO/ŽIVAL/PREDMET/KRAJ/...:		
1) implicitno v osebni glagolski obliki (ob izpuščenem osebk), 2) z zaimkom (osebnim/kazalnim/oziralnim), 3) s sopomenko,		4) z nadpomenko,
		5) s parafrazo.
7 VADIJO KRITIČNA MESTA V PRAKTIČNEM OBVLADANJU SLOVNICE, kot so npr. :		
- raba dvojine, - sklanjanje samostalniških in pridevniških besed, - raba roditelja nam. imenovalnika/tožilnika ob zanikanem povedku, - stopnjevanje pridevnika, - raba povratnih svojilnih zaimkov, - raba samostalnika in glagola ob količinskih in mernih izrazih, - raba nedoločnika in namenilnika, - besedni red (npr. stava naslonki).		
8 VADIJO RAZLOČNO, NARAVNO IN KNJIŽNO GOVORJENJE -- tu so pozorni zlasti na težja mesta v knjižni izreki, kot so:		
1) izgovor e, ε, ə, o in ter drugih glasov glede na pokrajinski/narečni izgovor, 2) mesto naglasa, 3) stavčni poudarek in intonacija, 4) vezani izgovor nezložnih predlogov. Prepoznavajo neknjižno izreko in jo popravijo.		

9 VADIJO TEKOČE GLASNO IN TIHO BRANJE TISKANIH IN PISANIH BESEDIL.

Pri glasnem branju so pozorni na knjižno izreko in na uresničevanje prvin stavčne fonetike (zlasti na pravilno stavčno poudarjanje in na uresničevanje končnih ločil in vejice z ustrezno intonacijo), tj. na t. i. estetsko branje.

10 VADIJO TEŽJA MESTA V PRAVOPISU, kot so npr.:

- zapis nezvočnikov sredi besede, - zapis začetnega w/ʌ v sestavljenih glagolih, - zapis neobstojnega polglasnika (npr. <u>oktobrski</u>), - raba velike začetnice v imenih prebivalcev krajev (tudi dvobesednih), pokrajin, držav, celin, planetov, - raba male začetnice v imenih pripadnikov ras, - raba male začetnice v imenih prebivalcev vrste naselja, - raba male začetnice v imenih zgodovinskih dogodkov, - raba male začetnice v občnih imenih, nastalih iz lastnih (npr. <u>jurček</u>), - raba vejice pred obravnavanimi vezniki in za pastavki, - raba dvopičja, - zapis premega govora, - stičnost obravnavanih ločil;	- raba velike začetnice, - raba male začetnice v imenih pripadnikov ras, prebivalcev vrste naselja in zgodovinskih dogodkov ter v občnih imenih, nastalih iz lastnih (npr. <u>Jurček</u>), - raba male začetnice v imenih zgodovinskih obdobij, - raba male začetnice v imenih pripadnikov gibanj, nazorov, listov ipd., - raba male začetnice v imenih umetniških, političnih nazorov, - pisanje skupaj in narazen v imenih barv (<u>temnorjav/temno rjav, čokoladno rjav</u>), - raba vejice pri naštevanju v stolpcih, - raba vejice med glavnim in odvisnim stavkom, tudi če je odvisnik vrinjen v glavnega, - raba vejice za/pred pastavki, - raba treh pik, - navedba virov na koncu zapisanega besedila, - stičnost obravnavanih ločil;	- raba velike in male začetnice, - pisanje skupaj in narazen pri zaimkih (<u>redko kdo/redkokdo, kdor koli/kdorkoli</u>) in prislovih (<u>pogodu : po godu, napol : na pol, natanko : na tanko</u>), - raba predložnega pomišljaja, - raba vezaja v zloženkah s prvo črkovno ali številčno sestavino (<u>C-vitamin</u>), - raba vezaja v prirednih pridevniških zloženkah (<u>belo-modro-rdeč</u>), - raba vejice v obravnavanih priredjih, - raba vejice za/pred pastavki, - raba vejice v povedi z deležijskim polstavkom, - raba vejice v povedi z deležniškim/pridevniškim polstavkom, - raba vejice v povedi s pristavkom, - raba vejice v povedi s priredno povezanimi odvisniki, - stičnost obravnavanih ločil.

Vadijo oblikovanje lastne pisave ter pisanje in oblikovanje besedil z računalnikom.

4 Učenci spoznavajo vlogo in položaj slovenskega jezika ter se znajdejo v slovenskem jezikovnem okolju.

7.	8.	9.
1) Navedejo nekaj narečnih/pokrajinskih besed; zamenjajo jih s knjižnimi ustreznici. Pogovarjajo se o okoliščinah za rabo knjižnega jezika in narečja/pokrajinskega jezika. 2) Ustno tvorijo besedilo v svojem narečju/pokrajinskem jeziku. Narečno besedilo "prevedejo" v knjižni jezik. Prepoznavajo razlike v izreki in besedju. 3) Poslušajo besedilo v kakem oddaljenem narečju/pokrajinskem jeziku. Primerjajo svoje in to drugo narečje/pokrajinski jezik; prepoznavajo razlike ter bistvene značilnosti svojega in drugega narečja.	1) Poslušajo (uprizorijo) pogovor med najstnikoma. Slengovsko besedilo "prevedejo" v knjižni jezik; prepoznavajo razlike. Navedejo nekaj slengovskih izrazov in jih zamenjajo s knjižnimi. Pogovarjajo se o okoliščinah za rabo slenga in o vplivu tujih jezikov na slovenski sleng. 2) Navedejo nekaj prevzetih besed in jih zamenjajo z domačimi ustreznici. Razmišljajo o tem, ali je treba dano besedo prevzeti ali ne. Dane prevzete besede zamenjajo z ustreznimi domačimi in razložijo njihov pomen (tudi s pomočjo slovarja tujk). Iz okolice navedejo prevzeta	1) Povedo, kateri jezik je v R Sloveniji državni jezik; pojasnijo, kaj to pomeni. Navedejo državne jezike v drugih (evropskih) državah. 2) Povedo, kje v Sloveniji sta zakonsko predpisana dva uradna jezika, in pojasnijo, kaj to pomeni. Navedejo primere dvojezičnih javnih napisov. Navedejo države (in pokrajine), kjer živijo Slovenci kot zamejci in izseljenci. Poiščejo podatke o slovenskih šolah, kulturnih ustanovah ipd. v zamejstvu in izseljenstvu. 3) Spoznavajo nekaj bistvenih podatkov o začetkih slovenskega jezika (tj. o Bržijskih spomenikih)

4) Uporabljajo sodobne jezikovne priročnike.	stvarna lastna imena (npr. imena trgovin) ter razmišljajo o njihovi ustreznosti in potrebnosti. <i>Ugotavljajo, iz katerega jezika je beseda prevzeta.</i> <i>V Slovenskem pravopisu 1 si ogledajo, kako pišemo prevzete besede, zlasti občna imena.</i> 3) Navedejo glavne jezikovne družine v Evropi; povedo, v katero skupino sodi slovenski jezik in jeziki, ki jih poznajo. <i>Ob nekaj besedah iz raznih evropskih jezikov prepoznajo podobnosti in razlike med njimi.</i> Povedo, čemu in v katerih primerih jih uporabljajo. <i>Pogovarjajo se o potrebnosti upoštevanja jezikovnih pravil (jezikovne norme).</i>	in o začetkih slovenskega knjižnega jezika (tj. o Trubarju). Spoznavajo vlogo nekaterih znanih Slovencev pri ohranjanju samobitnosti slovenskega jezika (npr. vlogo Trubarja, Bohoriča, Dalmatina, Vodnika, Kopitarja, Prešerna, Škrabca, Pleteršnika, Cankarja). <i>Preberejo in razčlenijo kakšen odlomek iz njihovih besedil.</i>
---	--	--

5 Učenci pridobivajo temeljne jezikoslovne pojme (in sicer predvsem na ravni rabe njihove rabe).

7.	8.	9.
1 UPORABLJAJO NASLEDNJE JEZIKOSLOVNE IZRAZE:¹ - stalna besedna zveza, - zaznamovana in nezaznamovana beseda, - prva, druga in tretja moška sklanjatev; prva, druga in tretja ženska sklanjatev; srednja sklanjatev, - kazalni zaimsek, - svojilni zaimsek, - glavni in vrstilni števniki, - povedni, velelni in pogojni naklon, - predlog, - veznik, - stavek, enostavčna, dvostavčna poved, - stavčni člen, osebek, povedek, predmet, prislovno določilo, - dvopičje;	- umetnostno, neumetnostno besedilo - sleng, - prevzeta beseda, - glagolnik, - glagolski vid, dovršnik, nedovršnik, - nedoločnik, - goli in zloženi stavčni člen, - priredno in podredno zloženi stavčni člen, - jedro in določilo, - levi in desni prilastek, - glavni in odvisni stavek,	

¹ Iz prvega in drugega triletpa pa še: glas, samoglasnik, soglasnik, črka, številka, krajišava, beseda, večpomenka, sopomenka, protipomenka, nadpomenka, podpomenka, besedna družina, koren, poved, pripovedna, vprašalna, vzključna, trdilna, nikalna poved, besedilo, neuradno in uradno besedilo, naslov, nagovor, datum, podpis, uvod, jedro, zaključek, odstavek, opozorilo, prepoved, prošnja, vabilo, zahvala, voščilo, čestitka, opravičilo, pohvala, opis, pripoved, vest, prijavnica, naročilnica, anketa, definicija, pika, vprašaj, klicaj, vejica, narekovaj, oklepaj, velika in mala začetnica, lastno, občno ime, materni in tuji jezik, knjižni in neknjižni jezik, državni in uradni jezik, narečje, tvorec, naslovnik, nebesedno sporočilo, premi govor, spremni stavek, dobesedni navedek, odvisni govor, samostalni, moški, ženski in srednji spol, število, ednina, dvojina, množina, sklon, imenovalnik, rodilnik, dajalnik, tožilnik, mestnik, orodnik, osebni zaimsek, prva, druga in tretja oseba, glagol, časovna oblika: sedanjik, preteklik, prihodnjik, krajevni, časovni in načinovni prislov, pridevnik, kakovostni, svojilni, vrstni pridevnik.

- zveneči in nezveneči glas,
- subjektivno, objektivno besedilo,
- utemeljevalno besedilo, sklep, pojasnilo/utemeljitev,
- osebkov, predmetni, krajevni, časovni, načinovni, vzročni, namerni odvisnik,
- pastavek,
- **jezikovna družina,**
- frazem,
- **naklonski glagol,**
- tri pike;

7.

8.

9.

- **praktičnosporazumevalno, strokovno in publicistično besedilo,**
- **medmet,**
- **priredna in podredna poved,**
- socialna in funkcijska zvrst,
- strokovna beseda,
- tvorjenka, netvorjenka,
- členek,
- posledično, pojasnjevalno, sklepalno, vezalno, protivno in ločno priredje,
- **polstavek,**
- **pristavek,**
- **zvočnik in nezvočnik,**
- **tvorna in trpna poved,**
- **simbol, kratica, krajšava,**
- **pomišljaj,**
- **veza.**

2 BESEDE UVRSTIJO k:²

- svojlilnim zaimkom,
- kazalnim zaimkom,
- glavnim in vrstilnim števnikom,
- predlogom,
- veznikom,

- **medmetom,**
- členkom.

Utemeljijo svojo odločitev; navedenim skupinam besed določijo osnovne oblikoslovne kategorije.

3 V PREPROSTIH ENO-/DVOSTAVČNIH POVEDIH DOLOČIJO:

- glavne stavčne člene,
- **levi in desni prilastek,**
- **glavni in odvisni stavek,**
- vrsto odvisnika,

- S-zgradbo,
- vrsto priredja.

4 NAVEDEJO

- **samoglasnike in soglasnike slovenskega knjižnega jezika,**

- **glavne stavčne člene,**

- **zveneče in nezveneče glasove slovenskega knjižnega jezika,**
- **zvočnike in nezvočnike slovenskega knjižnega jezika.**

² Iz drugega trilettja jih znajo uvrstiti še k samostalnikom, pridevnikom, glagolom, prislovom, osebnim zaimkom.

III.2 Razčlenitev funkcionalnih in izobraževalnih ciljev (po razredih) pri obravnavi umetnostnih besedil

A) Funkcionalni cilji

Poslušanje in gledanje

7.	8.	9.
1. UČENCI RAZVIJAJO RECEPCIJSKO SPOSOBNOST: Pripravijo ustrezno miselno shemo za poslušanje/gledanje trivialnih in umetnostnih besedil. Učijo se ločevati trivialno in umetniško besedilo.		
2. UČENCI RAZVIJAJO SPOSOBNOST ZA IDENTIFIKACIJO: 1) Najdejo osebo, s katero se identificirajo. Opažajo zunajliterarne vzroke za identifikacijo s književno osebo (v literaturi in na filmu). <i>Svojo identifikacijo vrednotijo ter do osebe vzpostavijo kritično distanco.</i> 2) Na podlagi izkušenj s filmom zaznavajo tudi kompleksne KNJIŽEVNE OSEBE (z več karakternimi lastnostmi). Primerjajo osebe iz literature, stripa, gledališkega dogodka in filma. Primerjajo osebe iz umetnostnih in trivialnih besedil. Poznajo tipe oseb v trivialnem besedilu. <i>Primerjajo literarnoestetsko, gledališko in filmsko doživetje na podlagi perspektiv dramskih/filmskih oseb.</i> 3) Zaznavajo in vrednotijo MOTIVE ZA RAVNANJE KNJIŽEVNIH ter FILMSKIH OSEB. <i>Primerjajo literarnoestetsko, gledališko in filmsko doživetje na podlagi motivov za ravnanje dramskih/filmskih oseb.</i>		
3. UČENCI RAZVIJAJO SPOSOBNOST DOŽIVLJANJA IN RAZUMEVANJA BESEDILNE STVARNOSTI: 1) Primerjajo DOGAJALNE PROSTORE književnosti in filma. 2) Primerjajo DOGAJALNI ČAS književnosti in filma. 3) Primerjajo DOGAJANJE v književnem delu s tistim na filmu. Prepoznajo dogajalni kliše v trivialnem besedilu. 4) Doživljajo in prepoznava komično PERSPEKTIVO (humor). Komično perspektivo v književnem delu primerjajo s tisto v gledališki predstavi in/ali na filmu. <i>Doživljajo in prepoznava satirično perspektivo v književnem delu in jo primerjajo s tisto v gledališki predstavi in/ali na filmu.</i> 5) Doživljajo in prepoznava tragično perspektivo v književnem delu in jo primerjajo s tisto v gledališki predstavi in/ali na filmu.		
4. KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE Ob napovedi poslušanja književne zvrsti oz. vrste si učenci priključijo v spomin temeljna določila književne zvrsti oz. vrste. Ob sprejemanju gledališkega dogodka ali filmske predstave si priključijo v zavest recepcijsko shemo za sprejemanje dramskega besedila.		
4.1 POEZIJA Učenci zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi ob poslušanju interpretativnega branja pesmi (sošolčevo ali učiteljevo branje, poslušanje zvočnega posnetka). Opažajo ponavljanje glasov in zvočno slikanje (onomatopoijska). Razvijajo občutek za zven besede v zvezi z vsebino. Prepoznavaajo prvine zvočne opreme posnetka.		

Ob poslušanju pesmi zaznavajo ritem pesmi. Razumejo povezavo ritma s sporočilnostjo	<i>Ločijo rastoči in padajoči ritem.</i>	<i>Razumejo zvezo med ritmom in besedilno stvarnostjo. Doživljajo posebnosti ritma svobodnega verza.</i>
Ob poslušanju besedila zaznavajo rimo. Zaznavajo aliteracijo in asonanco.		

4.2 DRAMATIKA

- Učenci si ogledajo uprizoritev dramskega besedila, ki ga pripravi šolski dramski krožek.
Vsako leto vsaj enkrat obiščejo gledališče. (Varianta: ogledajo si video posnetek gledališke predstave).
- PREPOZNAVAMO DRAMSKE VRSTE IN DRAMSKE ZGRADBENE PRVINE.**
- Gledajo, doživljajo in vrednotijo **MLADINSKO DRAMSKO BESEDILO**
Prepoznajajo in doživljajo notranjo zgradbo dogajanja
- Gledajo, doživljajo in vrednotijo **DRAMO.**
Prepoznajajo in doživljajo prvine gledališkega dogodka (oder, luč, zvočna oprema, scena, rekviziti, kostumi, premiki in kretnje igralcev).
- Poslušajo, doživljajo in vrednotijo **RADIJSKO IGRO.**
Na podlagi zvočnih informacij, ki so jim na razpolago v radijski igri, oblikujejo domišljjsko čutne predstave književnih oseb in sliko dogajalnega prostora ter časa.
- Gledajo, doživljajo in vrednotijo **FILM.**
 - Razlikujejo trivialni in umetniški film.
 - Ob gledanju trivialnega filma prepoznajajo zgradbo izdelka (kliše), predvidljivost dogajanja in tipe oseb.
 - Ob poznavanju osnov filmskega jezika primerjajo književno, gledališko in filmsko izraznost.

Branje

7.	8.	9.
1. UČENCI BEREJO LITERARNA BESEDILA: Tiho in interpretativno berejo daljša literarna besedila (umetniška in trivialna; avtorska in ljudska).		
2. UČENCI RAZVIJAJO RECEPCIJSKO SPOSOBNOST. RAZVIJAJO ZAVEDANJE O SPREJEMANJU BESEDILA.		
1) IDENTIFICIRAJO SE s književno osebo. Identificirajo se s književno osebo, ki je drugačna od njih, <i>in se od nje kritično distancirajo.</i>		
2) Ločijo glavne in stranske KNJIŽEVNE OSEBE. Podrobno zaznavajo elemente videza književne osebe in njenega govora. Vživljajo se v čustva književnih oseb. F. Levstik: Martin Krpan Homer: Odiseja	Razumejo psihološke lastnosti književne osebe, in sicer na podlagi dogajanja, dialoga, ravnanja književne osebe in na podlagi avtorjevih komentarjev. <i>Ločijo tipe književnih oseb: nosilce izrazitih etičnih lastnosti.</i> F. Prešeren: Povodni mož <i>F. Prešeren: Uvod v Krst pri Savici</i> J. Kersnik: Mačkova očeta	Razumejo psihološke, etične in socialne lastnosti književne osebe, in sicer na podlagi dogajanja, dialoga, ravnanja književne osebe, njenega odnosa do drugih književnih oseb in na podlagi avtorjevih komentarjev. I. Cankar: Sošolec Tone A. Ingolič: Gimnazijka

3) **Zaznavajo PERSPEKTIVE književnih oseb.**

Zaznavajo perspektive več književnih oseb in razumejo njihovo soodvisnost.
Primerjajo perspektive različnih književnih oseb

L.N. Tolstoj: Starejši brat

S. Jenko: Tilka

4) **Prepoznavajo MOTIVE ZA RAVNANJE književnih oseb.**

Pri iskanju motivov za ravnanje književnih oseb se osredotočajo na namere, misli in čustva književnih oseb.

Iščejo psihološke motive za ravnanje književnih oseb.

Razumejo psihološke in etične motive za ravnanje književnih oseb.

Motive za ravnanje književne osebe primerjajo s svojimi etičnimi sodbami.

Razumejo socialne motive za ravnanje književnih oseb.

B. Smolnikar: Deklice
L. Kuhar-Prežih: Potolčeni kramoh

A. Aškerc: Kronanje v Zagrebu
I. Tavčar: Tržačan

I. Cankar: Bobi
M. Rožanc: Kako sem že zgodaj postal tujec

5) **Oblikujejo domišljjsko čutne predstave KNJIŽEVNEGA PROSTORA.**

Znanje iz zgodovine, zemljepisa, mitologije jim sooblikuje domišljjsko čutno predstavo književnega prostora.

Prepoznavajo jezikovna sredstva (zlasti časovno in socialno zvrstnost) za ugotavljanje književnega prostora.

6) **Zaznavajo in razumejo, v kateri DOGAJALNI ČAS je postavljeno dogajanje.**

Povezujejo dogajalni čas s temo književnega besedila.

Prepoznavajo jezikovna znamenja (zlasti časovno in socialno zvrstnost) za ugotavljanje književnega časa.

D. Defoe: Robinzon
E. Petiška: Tezejev boj z Minotavrom

J. Jurčič: Jurij Kozjak
I. Tavčar: Visoška kronika
V. Mal: Baronov mlajši brat

R. Queneau: Cica v metroju
Kuhar-Prežih: Doberdob

7) **Razčlenjujejo DOGAJANJE na dogajalne enote.**

Ločijo glavno in stransko dogajanje.

Zaznavajo zaviranje in spešitve dogajanja.

Razumejo razlike med analitično in sintetično zgradbo dogajanja.

Homer: Odiseja

F. Prešeren: Povodni mož
M. Tomšič: Črno sonce
A. T. Linhart: Županova Micka

A. Saint-Exupery: Mali princ

8) **Ločijo AVTORJA IN PRIPOVEDOVALCA.**

Prepoznajo vsevednega, pripovedovalca (3. Oseba, preteklik).

Prepoznajo osebnega, demokratičnega pripovedovalca (1., 2. Oseba, sedanjik).

Prepoznajo lirskega izpovedovalca (izenačitev zunanega in notranjega prostora in časa, 1. Oseba, sedanjik).

9) **Doživljajo in prepoznavajo KNJIŽEVNO PERSPEKTIVO.**

Doživljajo in prepoznavajo komično književno perspektivo (humor).

Doživljajo in prepoznavajo satiro.

Doživljajo in prepoznavajo tragično književno perspektivo.

J. Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori
T. Partljič: Ali veš koga so danes pokopali?

F. Rudolf: Kam je mama šla?
J. B. P. Molière: Scapinove zvijače

C. in M. Lamb: Romeo in Julija

10) Učenci spoznavajo KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE.

Ob napovedi branja književne zvrsti oz. vrste učenci priključijo v spomin temeljna določila književne zvrsti oz. vrste in pri tem upoštevajo medbesedilno izkušnost.

10.1) POEZIJA

- Učenci zaznavajo in doživljajo ZVOČNOST pesniškega jezika. Opažajo ponavljanje glasov in zvočno slikanje (onomatopija, sklopi glasov, ki vzbujajo podobe). Razvijajo občutek za zven besede v zvezi z vsebino.

Ljudska: Gor čez izaro

A. Aškerc: Kronanje v Zagrebu

O. Župančič: Z vlakom

- Zaznavajo RITEM pesmi in razumejo povezave s sporočilnostjo.

Ločijo rastoči in padajoči ritem.

Razlikujejo ritem in metrum.

Razumejo zvezo med metrično shemo in besedilno stvarnostjo.

Doživljajo posebnosti ritma oz. zunanje oblikovanosti svobodnega verza.

Razumejo avtorjevo uporabo svobodnega verza glede na temo ali motive besedila.

E. Fritz: Song o ljubezni

T. Pavček: Nova faca

F. Prešeren: Turjaška Rozamunda

Ljudska: Galjot

O. Župančič: Žebljarska

D. Kette: Na očevem grobu

F. Prešeren: Glosa

S. Kosovel: Kons 4

- V besedilu poiščejo RIMO.

Ločijo med moško in žensko rimo. Doživljajo in razumejo razliko med obema vrstama rim.

Prepoznajo aliteracijo in asonanco.

Prepoznajo zaporedno, oklepajočo, in prestopno rimo.

N. Grafenauer: Samota

F. Prešeren: Apel in čevljar

F. Prešeren: Turjaška Rozamunda

A. Gradnik: Sinu

F. Prešeren: Zdravljica

- Opazujejo LIKOVNO PODOBO BESEDILA.

Zaznajo razlike med verzi različnih dolžin ter posebnosti likovne podobe svobodnega verza.

Razumejo povezanost podobe besedila z besedilno stvarnostjo (motivika in tema).

J. Prevert: Zabušant

D. Kette: Na trgu

F. Prešeren: Zdravljica

- Doživljajo BESEDE Z VEČ POMENI.

N. Grafenauer: Samota

S. Kosovel: Jesen

T. Pavček: Preproste besede

- Razumejo rabo določene SOPOMENKE v besedilu glede na časovno in čustveno slogovno zaznamovanost.

S. Vegri: Grega

Ljudska: Galjot

V. Vodnik: Dramilo

- Zaznavajo in razumejo zahtevnejše TVORJENKE v besedilu.

B. A. Novak: Policaj je palicaj

N. Grafenauer: Spomin

Dojamejo POSTOPEK TVORJENJA BESEDE in utemeljujejo rabo tvorjenk.		
<i>B.A. Novak: Hihiplimahaha</i> <i>N. Grafenauer: Spomin</i>		
Zaznavajo in razumevajo BESEDE S PRENESENIM POMENOM: metafora, komparacija, poosebitev in stalni okrasni pridevek.		
M. Košuta: Stegnjeni prst	Ljudska: Oblaki so rdeči <i>S. Kosovel: Starka za vasjo</i>	Razumejo nastanek metafore: <i>beseda s prenesenim pomenom, osnovna beseda in tretje v primeri.</i> <i>O. Župančič: Z vlakom</i>
Zaznavajo in razumejo NAGOVOR. S. Gregorčič: Soči	Zaznavajo in razumejo STOPNJEVANJE (gradacijo) in REFREN kot slogovna postopka. V. Nazor: Galjotova pesem	<i>L. Čankar: Boli</i> <i>M. Rožan: Kako sem že spodal</i>
Zaznavajo in doživljajo pesemske slike oz. MOTIVE. Zaznavajo učinke besedila na čustva in tako doživljajo razpoloženje pesmi.		
Ljudska: Pegam in Lambergar	F. Lainšček: Mesta Ločujejo glavne in stranske motive. <i>P. Golia: Grajski vrtnar</i>	I. Minatti: Nekoga moraš imeti rad Zaznavajo oz. doživljajo simbol. <i>F. Levstik: Dve otvi</i>
Razumejo TEMO pesemskega besedila: ljubezenska in domovinska poezija.		
S. Vegri: Kaj vse diši Ljudska: Gor čez Izaro	Ljubezenska in socialna poezija. D. Kette: Na trgu S. Jenko: Knezov zet <i>N. Grafenauer: Spomin</i>	razpoloženska, miselna poezija. J. Murn: Kmečka pesem
	- Razlikujejo LIRSKO IN EPSKO PESEM. - Prepoznajo EP, BALADO IN ROMANCO, SONET, GAZELO ter GLOSO kot pesniške vrste.	
	F. Prešeren: Uvod v Krst pri Savici F. Prešeren: Povodni mož F. Prešeren: Turjaška Rozamunda F. Prešeren: O Vrba <i>F. Prešeren: Gazela 6</i> <i>F. Prešeren: Glosa</i>	
10.2) PROZA		
Učenci doživljajo, prepoznajo in razumejo značilnosti naslednjih pripovednih vrst:		
BASEN (prepoznajo jo po tipiziranih, večidel živalskih likih, ki se obnašajo kot ljudje, in kratki zaokroženi zgodbi, usmerjeni k poanti, ki pojasni nauk),	POVEST (ločijo povest od kratke pripovedi po njeni dolžini, številu oseb in dogodkov v njej),	NOVELA (določajo vlogo zgodbe v noveli, njene zgradbe, preobrata v dogajanju in označujejo osebe),

PRIPOVEDKA (razlagalna, zgodovinska) in bajka (določijo zgodovinsko, mitološko in domišljijско ozadje pripovedke in bajke ter poznajo vlogo bajselovnih bitij in junakov), ANEKDOTA IN HUMORESKA (prepoznavajo obe krajši pripovedni vrsti in ugotavljajo tipične humorne elemente v njih). Ločijo ljudsko prozo od umetne in poznajo vrste ljudskih pripovedi. Krilov: Volk in jagnje Ljudske: Ajda in Slovenci, Peter Klepec, Volkodlak Homer: Odiseja J. Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori	ROMAN zgodovinski, pustolovski, znanstvenofantastični roman, (prepoznavajo roman kot najobširnejše prozno delo in ugotavljajo snov, motive in temo romana), TRIVIALNA PRIPOVED (prepoznavajo jo po umetno ustvarjenim sanjskem svetu, kopičenju dražljajev in klišejski zgodbi). J. Jurčič: Jurij Kozjak V. Mal: Nedelje nekega poletja <i>I. Tavčar: Visoška kronika</i> H. G. Wells: Nevidni človek	ČRTICA (prepoznajo jo kot kratko, večidel impresionistično pripoved, zaznavajo prevladujočo atmosfero in povzemajo njeno sporočilo). G. Boccacio: Dekameron I. Cankar: Na peči <i>C. Kosmač: Gosenica</i> J. Messner: Job Z. Kveder: Potovalci			
- Prepoznavajo značilnosti PRIPOVEDNE ZGRADBE: zunanja (poglavje, okvira pripoved) in notranja zgradba. - Poiščejo TEMO in osrednjo IDEJO (sporočilo) besedila, - razlikujejo SNOV (npr. zgodovinski dogodki) in prepoznavajo njeno preoblikovanje v besedilno stvarnost. Razumejo ZGODBO (fabulo) pripovednega besedila (zaporedje dogodkov). J. Snoj: Avtomoto mravlje L. Kuhar-Prežih: Potočeni kramoh	<i>I. Tavčar: Visoška kronika</i> B. Novak: Zaljubljeni vampir	I. Cankar: Bobi <i>T. Konwicky: Kronika ljubezenskih pripetljajev</i>			
- Prepoznavajo ZAZNAMOVANOST SLOGA (besed, besednih zvez, povedi), zlasti v pripovedih z zgodovinsko snovjo in v besedilih z motivi mladostnikov. Ugotavljajo vrsto SLOGOVNEGA POSTOPKA v književnem delu: opis, oris, označitev književne osebe, poročanje o dogajanju, dvogovor. F. Lainšček: Ajša Najša B. Novak: Bela past Homer: Odiseja M. Kranjec: Povest o dobrih ljudeh J. Kersnik: Mačkova očeta A. Ingolič: Gimnazijka C. Kosmač: Gosenica					
10.3) DRAMATIKA Učenci glasno berejo krajše dramsko besedilo po vlogah. Samostojno tiho berejo dramsko besedilo. Doživljajo, prepoznavajo in razumejo značilnosti naslednjih dramskih vrst: <table> <tr> <td data-bbox="60 1192 400 1562"> MLADINSKO DRAMSKO BESEDILO. - Prepoznavajo razliko med govorom dramskih oseb in oznakami prostora, časa, govora oseb in njihovega čustvovanja itd. (odrska navodila). - Ločijo junaka in protijunaka. - Prepoznavajo zunanjo zgradbo dramskega besedila: dejanje in prizor. K. Brenk: Modra vrtnica M. Mikeln: Strip strup, denarja kup </td><td data-bbox="400 1192 722 1562"> KOMEDIJO. - Razčlenjujejo zgradbo dogajanja. <i>Določajo zgradbene prvine dramskega besedila: zasnova, zaplet, vrh, razplet, razsnova dramskega trikotnika.</i> Molière za mlade <i>A.T. Linhart: Županova Micka</i> </td><td data-bbox="722 1192 1062 1562"> BESEDILO FILMSKEGA SCENARIJA. Mal-Kavčič: Poletje v školjki </td></tr> </table>			MLADINSKO DRAMSKO BESEDILO. - Prepoznavajo razliko med govorom dramskih oseb in oznakami prostora, časa, govora oseb in njihovega čustvovanja itd. (odrska navodila). - Ločijo junaka in protijunaka. - Prepoznavajo zunanjo zgradbo dramskega besedila: dejanje in prizor. K. Brenk: Modra vrtnica M. Mikeln: Strip strup, denarja kup	KOMEDIJO. - Razčlenjujejo zgradbo dogajanja. <i>Določajo zgradbene prvine dramskega besedila: zasnova, zaplet, vrh, razplet, razsnova dramskega trikotnika.</i> Molière za mlade <i>A.T. Linhart: Županova Micka</i>	BESEDILO FILMSKEGA SCENARIJA. Mal-Kavčič: Poletje v školjki
MLADINSKO DRAMSKO BESEDILO. - Prepoznavajo razliko med govorom dramskih oseb in oznakami prostora, časa, govora oseb in njihovega čustvovanja itd. (odrska navodila). - Ločijo junaka in protijunaka. - Prepoznavajo zunanjo zgradbo dramskega besedila: dejanje in prizor. K. Brenk: Modra vrtnica M. Mikeln: Strip strup, denarja kup	KOMEDIJO. - Razčlenjujejo zgradbo dogajanja. <i>Določajo zgradbene prvine dramskega besedila: zasnova, zaplet, vrh, razplet, razsnova dramskega trikotnika.</i> Molière za mlade <i>A.T. Linhart: Županova Micka</i>	BESEDILO FILMSKEGA SCENARIJA. Mal-Kavčič: Poletje v školjki			

Govorjenje

7.	8.	9.
• Učenci govorno POUSTVARJAJO IN USTVARJAJO LITERARNO BESEDILO. • Učenci UPOVEDUJEJO LITERARNOESTETSKO DOŽIVETJE. • Učenci se pogovarjajo / <i>govorijo</i> O LITERATURI.		
1) Učenci pripovedujejo, s katero književno osebo so se IDENTIFICIRALI, in povedo zakaj. Učenci vrednotijo ravnanje književne osebe ter tako <i>vzpostavljajo kritično distanco do književnih oseb.</i>		
2) • Opisujejo KNJIŽEVNE OSEBE (zunanost, značaj itd.). • Na podlagi dialoga, dogajanja ter ravnanja književne osebe in avtorjevih komentarjev se vživijo v njena čustva in to glasovno ponazorijo.		
	Učenci glasovno ponazorijo govor književne osebe in tako izrazijo njene psihološke lastnosti.	Učenci glasovno ponazorijo govor književne osebe in tako izrazijo njene socialne, etične in psihološke lastnosti.
• V improvizirani igri vlog s soigralci oblikujejo književne osebe. V igri vlog učenci z glasovnim barvanjem govora književnih in dramskih oseb izražajo njihove misli, čustva in namere ter tako razkrivajo svojo razlago psihološke motivacije za ravnanje teh oseb. <i>Učenci po analogiji s književnim besedilom ustvarjajo nove like.</i>		
Ko se pripravljajo na igro vlog (na podlagi proznega besedila ali drame), govorno upovedujejo domišljjsko čutne predstave DOGAJALNEGA PROSTORA in ČASA v obravnavanem delu. Pri tem upoštevajo podatke iz besedila in <i>znanja iz zgodovine, zemljepisa, mitologije.</i>		
4) Z igranjem zazličnih vlog pri dramatizaciji zaznavajo PERSPEKTIVE več KNJIŽEVNIH OSEB. <i>Perspektive književnih oseb primerjajo in opažajo njihovo soodvisnost.</i>		
5) • <i>Pri igri vlog vključujejo prvine (izbor besed), ki pomagajo poslušalcem oblikovati časovno pogojene domišljjsko čutne predstave.</i> • <i>Pri govornem ustvarjanju novih besedil upoštevajo časovno oz. socialno zvrstnost, da s tem nakazujejo DOGAJALNI ČAS.</i>		
6) Govorno obnavljajo prebrano književno besedilo. • <i>Tvorijo nova pripovedna besedila in pri tem upoštevajo zunanji obseg besedila ter njegova zvrstna določila.</i>		
		<i>Izmislijo si pripoved s sintetično dogajalno zgradbo.</i> <i>Izmislijo si pripoved z analitično dogajalno zgradbo.</i>
7) • Govorno utemeljujejo MOTIVE ZA RAVNANJE KNJIŽEVNE OSEBE in jo povezujejo z drugimi prvinami besedila (ideja-tema). • Upovedujejo svoje domišljjske svetove tako, da povezujejo prvine v psihološki sistem (utemeljijo in povežejo ravnanje oseb, zaporedje dogodkov in sporočilo besedila).		
8) Govorno opisujejo vrsto PRIPOVEDOVALCA. • <i>Tvorijo besedila, tako da privzemajo vlogo vsevednega pripovedovalca.</i> • <i>Tvorijo besedila, tako da privzemajo vlogo vsevednega ali osebnega pripovedovalca.</i> • <i>Tvorijo besedila, tako da privzemajo vlogo vsevednega, osebnega ali lirskega pripovedovalca.</i>		

9) Podoživeto govorno interpretirajo književno perspektivo in opisujejo njene prvine.		
Pri improviziranih govornih nastopih vzpostavijo komično književno perspektivo.	Podoživeto govorno interpretirajo satirično književno perspektivo.	Podoživeto govorno interpretirajo tragično književno perspektivo.
10)		
Učenci pripovedujejo o svojih bralnih izkušnjah.		
Učenci pripovedujejo o svojih bralnih izkušnjah s poudarkom na posebnostih KNJIŽEVNIH ZVRSTI IN VRST.		
10.1 POEZIJA		
Učenci ustvarjalno interpretativno berejo pesmi.		
Razumljivo in doživeto recitirajo in deklamirajo. S tem razvijajo sposobnost za glasovno izražanje vsebine besedila.		
Upovedujejo zaznavanje RITMA pesmi in razumevanja njegove povezave s sporočilnostjo.		
	<i>Upovedujejo zaznavanje rastočega in padajočega ritma in njegovo povezanost s sporočilnostjo.</i>	<i>Upovedujejo svoje razumevanje povezav ritma in metruma z besedilno stvarnostjo. Razlagajo funkcijo ritma pesmi.</i>
Tvorijo RIMANE dvojice besed.		
	<i>Govorijo o vrstah rim (moška, ženska). Tvorijo aliteracije in asonance.</i>	<i>Govorijo o vrstah rim (zaporedna, oklepajoča, verižna).</i>
Tvorijo NOVE BESEDE po analogiji.		
		<i>Govorno razlagajo tvorjenke in njihov učinek v književnem besedilu.</i>
Pojasnjujejo svoje razumevanje METAFORE, KOMPARACIJE, POOSEBITVE IN OKRASNEGA PRIDEVKA v sobesedilu.		
		<i>Razlagajo postopek nastanka metafore in komparacije ter opišejo pomen metafore v sobesedilu.</i>
Razlagajo BESEDNE ZVEZE, ki so zanje nenavadne, glede na sporočilnost besedila oz. časovno ali socialno zaznamovanost sloga.		
Govorno upovedujejo videnje pesemskih slik.		
		Razlagajo SIMBOLIKO.
Razumejo in strnjeno govorno izrazijo TEMO pesemskega besedila.		
10.2 PROZA		
Učenci opisujejo značilnosti naslednjih pripovednih vrst:		
basen,	povest,	novela,
pripovedka (razlagalna, zgodovinska) in bajka,	roman,	črtica.
anekdota in humoreska.	zgodovinski,	
	pustolovski,	
Razlagajo razlike med ljudsko in umetno prozo in opisujejo vrste ljudskih pripovedi.	znanstvenofantastični,	
	trivialna pripoved.	
Govorno razčlenjujejo značilnosti zunanje zgradbe: (poglavje, okvima pripoved).		

- Govorno razčlenjujejo značilnosti notranje zgradbe (*motivacija /psihološka, sociološka/, književna oseba, književni čas, književni prostor, dogajanje, zgodba, analitična, sintetična zgradba.*
- Opredeljujejo temo, razlagajo osrednjo idejo (sporočilo) besedila in razlikujejo snov (npr. zgodovinski dogodki) in njihovo preoblikovanje v besedilno stvarnost.
- Ugotavljajo vrsto slogovnega postopka v književnem delu: opis, oris, označitev književne osebe, poročanje o dogajanju, dvogovor.

10.3 DRAMATIKA

- Učenci tvorijo govorna besedila z dramsko zgradbo in jih uprizarjajo v razredu:
- **V igri vlog učenci s sošolci improvizirajo dramske fragmente (dialoge).**
- **PROJEKTNO DELO:** V "razrednem gledališču" enkrat letno uprizorijo odlomek iz dramskega dela ali krajše dramsko besedilo. Izdelajo osnutke za sceno, kostume in rekvizite. Razdelijo si vloge režiserjev, igralcev, scenografov, kostumografov in glasbenih opremljevalcev.
- **PROJEKTNO DELO:** Učenci uprizorijo tudi lastno krajše dramsko besedilo.

- **PROJEKT (po skupinah):**
Oblikujejo in posnamejo kratko radijsko igro, pri tem pa govorno plast dopolnjujejo z radiofonskimi prvinami (šumi, glasba).

- Učenci govorno opisujejo dramsko dogajanje:
- Po branju mladinskega dramskega besedila, ogledu gledališke predstave ali poslušanju radijske igre okarakterizirajo junaka, protijunaka in stranske osebe, opisujejo zunanost, značaj in motivacijo za njihovo ravnanje.
- Po branju odlomka iz komedije ali ogledu gledališke predstave okarakterizirajo dramske osebe, opisujejo vrsto, perspektivo in zgradbo dramskega dejanja: zasnova, zaplet, vrh, razplet, razsvoja dramskega trikotnika.
- Po branju prozne priredbe tragedije opisujejo tragično perspektivo.
- Besedilo filmskega scenarija primerjajo z ekranizacijo.
- Po ogledu predstave opisujejo svoje doživljanje gledališkega dogodka ter prvine gledališke izraznosti (oder, osvetlitev, dvorana, zvočna oprema, scena, rekviziti, kostumi, premiki in kretnje igralcev, vzdušje, plakati, gledališki list).

Pisanje

7.	8.	9.
UČENCI RAZVLAJAO RECEPCIJSKO SPOSOBNOST tako, da pišejo:		
• poustvarjalna in ustvarjalna besedila, ki vključujejo prvine umetnostnega jezika, • o literarnoestetskem doživljanju literature, • <i>strokovna in publicistična besedila o literaturi (avtor, besedilo, zvrst, literarnozgodovinska dejstva).</i>		
1) Učenci razvijajo sposobnost za IDENTIFIKACIJO: • Na podlagi hipotetične situacije (npr. konflikt med dvema tipoma oseb) oblikujejo domišljjski spis, v katerem prikažejo svojo identifikacijo s književno osebo. • Podobe književnih oseb upovedujejo s pomočjo posrednih besedilnih signalov. V obliki fragmentarnih dialogov, samogovorov, dnevniških zapisov ali pisem pišejo, kako na isto situacijo ali dogodek iz svojega zornega kota gledajo različne književne osebe. • Upovedujejo impulze, ki sprožijo identifikacijo z literarno osebo prebranega dela, ter pojasnjujejo vzroke za tako identifikacijo.		

2) • Opisujejo zunanost, značaj in ravnanje KNJIŽEVNE OSEBE. • Na podlagi besedilnih informacij pisno izražajo svoje videnje književne osebe. • <i>Tvorijo književne osebe po analogiji z literarnim besedilom.</i> • Ustvarjajo nove književne osebe. Sestavijo jih iz oseb, ki so jih spoznali v drugih literarnih delih, na filmu ali v realnem življenju. • Pri ustvarjanju svojih oseb upoštevajo psihološka in socialna določila le-teh. Posebej pozorni so na podrobnosti.		
3) • Tvorijo pisne izdelke, v katerih posebej izčrpno pojasnjujejo, ZAKAJ KNJIŽEVNE OSEBE KAJ STORIJO. • Pišejo realistične in fantastične sestavke, v katerih se prepoznajo različni motivi za ravnanje književnih oseb. Te motive prevzemajo iz prebranih književnih del ali drugje (film, TV, strip, resničnost ipd.). • Pisno pojasnjujejo motive za ravnanje književnih oseb, kakor jih je možno izpeljati iz prebranega besedila.		
4) • Tvorijo nove književne prostore. • <i>Prostor svojega fiktivnega sveta opisujejo podrobno in v povezavi s književno osebo ter fabulo.</i> • Pisno upovedujejo zaznavanje in doživljanje književnega prostora: krajina, detajl v književnem prostoru. Pri tem upoštevajo omejitve, ki izhajajo iz zemljepisnega, zgodovinskega in drugega znanja.		
5) • Ob branju daljšega besedila beležijo dogodke, ki se zgodijo v nekem DOGAJALNEM ČASU, na kartice. Te kartice najprej razvrstijo po premici dogajanja, kakršno je uporabil avtor. Nato lahko razvrstijo dogodke po kronološkem redu. Ugotavljajo, da so lahko v literarnem delu dogodki razvrščeni tudi drugače (npr. retrospektivno). • Ustvarjajo svoje domišljijske svetove, ki se dogajajo v preteklosti, prihodnosti ali sedanjosti. Dogajalni čas v svoji pripovedi upovedujejo z omembami okoliščin, dogodkov, navad, predmetov ipd., značilnih za obdobje, in s posrednimi besedilnimi podatki (z arhaizmi v zgodovinski zgodbi, z neologizmi v pripovedi, umeščeni v prihodnost, s slengizmi v zgodbi o sodobni mladini).		
6) • Pisno obnavljajo zgodbo književnega besedila, tako da podrobneje opisujejo glavno DOGAJANJE. • Glavno dogajanje prikažejo na plakatu v obliki miselnega vzorca. • Ob branju daljšega besedila zapisujejo premico dogajanja. • Opisujejo vzročno in posledično zaporedje dogodkov ter jih povezujejo s temo besedila. • Tvorijo domišljijso pripoved kot logično zaporedje dogodkov.		• <i>Tvorijo lastna besedila z analitično ali sintetično zgradbo oz. preoblikujejo analitično zgradbo prebranega literarnega dela v sintetično in obratno.</i>
7) • Privzemajo vlogo vsevednega PRIPOVEDOVALCA in pišejo samostojna domišljijška besedila ali poustvarjalno posnemajo prebrano književno besedilo.	• Napišejo samostojno domišljijško besedilo ali parafrazo prebranega besedila tako, da izbirajo med vsevednim in demokratičnim pripovedovalcem in utemeljijo svojo izbiro.	• Napišejo samostojno domišljijško besedilo ali parafrazo prebranega besedila tako, da izbirajo med vsevednim in demokratičnim pripovedovalcem ter lirskim subjektom in utemeljijo svojo izbiro.
8) • Učenci v svojih ustvarjalnih izdelkih prepletajo resničnost in fikcijo. • Pri tem upoštevajo zakonitosti žanra. • <i>Po pisanju govorno utemeljijo funkcijo fantazijskih prvin, predvsem njihovo simboliko.</i>		
9) V ustvarjalnih in poustvarjalnih besedilih vzpostavljajo komično ali tragično KNJIŽEVNO PERSPEKTIVO.		
10) UČENCI PIŠEJO PESMI, PROZO IN DRAMSKE FORME ter pri tem upoštevajo določila književne zvrsti in vrste.		

10.1) POEZIJA

- Učenci tvorijo učinkovite zvočne nize (onomatopoiija, glasovno slikanje).
- *Oblikujejo metrične vzorce s hitrim in počasnim ter z rastočim in padajočim ritmom.*
- **Tvorijo rime** in oblikujejo preproste rimane verzne forme.
 - *Po analogiji tvorijo aliteracije in asonance.*
 - **Tvorijo preprosto likovno pesem.**
 - *Pišejo o vlogi likovnih prvin besedila.*
 - **Iz časopisa oblikujejo pesem lepljenko.**
- Tvorijo nove besede po analogiji *ali samostojno* ter govorno razlagajo povezave s sporočilnostjo.
- **Tvorijo primere, metafore,** poosebitve in **stalne okrasne pridevke** v povezavi z besedilno sliko. Tvorijo metafore in simbole.
- Izpisujejo besedne zveze, ki so zanje nenavadne, in jih razlagajo glede na sporočilnost besedila oz. časovno ali socialno zaznamovanost sloga.
 - Tvorijo besedila, v katerih uporabljajo stopnjevanje, refren in nenavadne besede.
 - Tvorijo besedila, v katerih uporabljajo zaznamovan besedni red in slog.
- Pisno upovedujejo videnje pesemskih slik.
 - Tvorijo nove pesemske slike.
 - Preoblikujejo kako sestavino pesemske slike in opišejo, kako se spremenita podoba in njen pomen.
- Tvorijo nova besedila na ljubezensko temo.
 - Pojasnjujejo svoje razumevanje razlik v sporočilnosti obeh besedil.
 - Tvorijo nova besedila na socialno temo.
 - Tvorijo nova besedila na razpoložensko in miselno temo.
- **Pisno izrazijo temo pesni.**

10.2 Učenci pišejo naslednje PRIPOVEDNE VRSTE:

- basen,
- **pripovedko** in bajko,
- anekdoto in humoresko.
- **V skupini sodelujejo pri zapisovanju in zbiranju ustnega izročila (pripovedke, bajke, anekdote).**
- Pišejo fantastične zgodbe na osnovi ljudskih pripovedi in antičnih mitov.
- **fragment (realistične mladinske, pustolovske, kriminalne) povesti .**
- V skupini sodelujejo pri pisanju kolektivne povesti. Na podlagi skupnih izhodišč (književne osebe, dogajalni prostor in čas) pišejo zaokrožene zgodbe, ki jih uredniško povežejo v nanizanko.
- Pišejo fabulativna pisma in fiktivne dnevnike.
- Na podlagi časopisne vesti oblikujejo kratke realistične pripovedi, v katerih veljajo zakonitosti realnega sveta in v katerih je dogajanje povezano v trden vzročno-posledični sistem.
- **črtico,**
- *fragment (zgodovinskega, znanstvenofantastičnega) romana.*
- V skupini sodelujejo pri pisanju podajanke. Svojo kolektivno povest postopoma dograjujejo, tako da jo vsak pisec nadaljuje tam, kjer jo je predhodnik prenehal pisati.
- **Pišejo doživljajsko in spominsko spisje, s katerim se približujejo črtici.**
- **Po pripovedih starejših pišejo njihove resnične zgodbe iz preteklosti.**
- Pisno upovedujejo analogije, *posnemajo slog* in vrste sporočevalnega postopka. Pišejo nove prigode znanih književnih oseb. Presajajo osebe iz enega književnega dela v zgodbo drugega in jo tako spreminjajo.

Povestim in romanom "dopisujejo" nove predzgodbe, konce ali "manjkajoča" epizodna poglavja. Krajše literarno delo preoblikujejo v strip in obratno.

- *S pomočjo postopkov zavestnega plagiata, parodije in travestije vzpostavljajo ustvarjalen in kritičen odnos do književnega dela.*
V prvem primeru učenci preučijo tipično motiviko in slog poznane književnika in ju skušajo v svojem pisanju čim bolj posnemati.
S parodijo prenesejo formo tipičnega in dobro znanega književnega dela na novo – neustrezno "vsebino" in tako dosežejo komičen učinek.
S travestiranjem ohranjajo "vsebino" izrazito prepoznavnega književnega dela in spremenijo pogled nanjo. "Preoblačijo" jo v tipičen jezik in slog nekega drugega prepoznavnega avtorja ali v neumetnostne funkcijske vrste jezika.
- Pri poustvarjalnem in ustvarjalnem pisanju upoštevajo žanrska določila pripovednih vrst. Upoštevajo tudi značilnosti pripovedne zgradbe, sloga in sporočevalnega postopka.

10.3 Učenci pišejo DRAMSKÉ PRIZORE:

• Pišejo krajše dramsko besedilo. • Oblikujejo dramatizacijo pripovednega besedila. • Pripravijo besedilo za razredno produkcijo. • <i>Posnemajo slog dramskega besedila ali dramsko besedilo spreminjajo tako, da spreminjajo slog.</i> • <i>V skupini skupaj s sošolci sestavljajo novo besedilo po vlogah (pisanje dialogov) na generacijsko tematiko.</i> • Posnamejo kratko radijsko igro.	• Pišejo komične dramske fragmente in prizore. • Oblikujejo dramatizacijo pripovednega besedila. • Pripravijo besedilo za razredno produkcijo. • Posnemajo slog dramskega besedila. • <i>Dramsko besedilo spreminjajo tako, da spreminjajo slog.</i>	• <i>Pišejo dramske fragmente in prizore s tragično perspektivo.</i> • <i>Oblikujejo dramatizacijo pripovednega besedila.</i> • <i>Pripravijo besedilo za razredno produkcijo.</i> • <i>Posnemajo slog dramskega besedila.</i> • <i>Dramsko besedilo spreminjajo tako, da spreminjajo slog.</i> • Pišejo scenarij za krajši film oz. televizijsko igro.
 Posnamejo z video kamero. |
|---|--|---|
- **Po ogledu predstave zapišejo svoje doživljaje gledališkega dogodka ter opišejo prvine gledališke izraznosti (oder, osvetlitev, dvorana, zvočna oprema, scena, rekviziti, kostumi, premiki in kretnje igralcev, vzdušje, plakati, gledališki list).**
 - *Pisno primerjajo dramsko besedilo in uprizoritev.*

B) Izobraževalni cilji

7.	8.	9.
1 UČENEC POZNA IN UPORABLJA NASLEDNJE STROKOVNO IZRAZJE TER GA ZNA DEFINIRATI:		
Pesništvo: • rima; • ritem; • povezava s sporočilnostjo • ljubezenska pesem, • domovinska pesem, • nagovor. Proza: • basen, • pripovedka, bajka, • anekdota, • humoreska.	Pesništvo: • lirska in epska pesem; • ep (pesnitev); • stalne pesniške oblike: balada, romanca, sonet; • stalne verzne oblike: enajsterec, distih; • rima; moška, ženska • rastoči, padajoči ritem • onomatopoiija, • likovna pesem; • metafora, primera, poosebitev, stalni okrasni pridevek,	Pesništvo: • stalne pesniške oblike: glosa, gazela; • ritem in metrum, • rima; zaporedna, oklepajoča, prestopna, • svobodni verz, • kitica; • metafora -nastanek metafore • simbol; • razpoloženjska pesem, • miselna pesem.

Dramatika: • zunanja zgradba dramskega besedila (dejanje, prizor).	• refren, stopnjevanje; • ljubezenska pesem, • socialna pesem. Proza: • <i>satira,</i> • povest, • roman, zgodovinski, pustolovski, znanstvenofantastični, • trivialna pripoved; • poglavje, okvirna pripoved. Dramatika: • komedija, • <i>notranja zgradba dramskega besedila (zasnova, zaplet, vrh, razplet, razsnova dramskega trikotnika).</i>	Proza: • zunanja zgradba, • notranja zgradba: <i>motivacija: psihološka, sociološka,</i> • književna oseba, • književni čas • književni prostor, • dogajanje: zgodba, <i>analitična in sintetična zgradba;</i> • <i>novela,</i> • črtica. Literarnozgodovinska obdobja in smeri: • pismenstvo, • protestantizem, • razsvetljenstvo, • romantika, • realizem, • moderna (nova romantika).			
2. 1 UČENEC PREGLEDNO POZNA KNJIŽEVNIKE IN NJIHOVA DELA: <table> <tr> <td data-bbox="58 672 401 1108"> • Fran Levstik, • Josip Jurčič, • Simon Gregorčič, • Prežihov Voranc, • Miško Kranjec, • Tone Pavček, • Homer. </td><td data-bbox="401 672 723 1108"> • Anton Tomaž Linhart, • Valentin Vodnik, • France Prešeren, • Simon Jenko, • Janko Kersnik, • Ivan Tavčar, • Janez Menart, • Dane Zajc, • Niko Grafenauer, • Boris A. Novak. </td><td data-bbox="723 672 1060 1108"> • Primož Trubar, • Ivan Cankar, • Josip Murn, • Dragotin Kette, • Oton Župančič, • Srečko Kosovel, • Ciril Kosmač, • Lojze Kovačič, • Kajetan Kovič, • Gregor Strniša, • Svetlana Makarovič, • William Shakespeare. </td></tr> </table> 2. 2 Učenec navede poglobitve značilnosti literarnih obdobj in smeri ter izbrane predstavnike in dela.			• Fran Levstik, • Josip Jurčič, • Simon Gregorčič, • Prežihov Voranc, • Miško Kranjec, • Tone Pavček, • Homer.	• Anton Tomaž Linhart, • Valentin Vodnik, • France Prešeren, • Simon Jenko, • Janko Kersnik, • Ivan Tavčar, • Janez Menart, • Dane Zajc, • Niko Grafenauer, • Boris A. Novak.	• Primož Trubar, • Ivan Cankar, • Josip Murn, • Dragotin Kette, • Oton Župančič, • Srečko Kosovel, • Ciril Kosmač, • Lojze Kovačič, • Kajetan Kovič, • Gregor Strniša, • Svetlana Makarovič, • William Shakespeare.
• Fran Levstik, • Josip Jurčič, • Simon Gregorčič, • Prežihov Voranc, • Miško Kranjec, • Tone Pavček, • Homer.	• Anton Tomaž Linhart, • Valentin Vodnik, • France Prešeren, • Simon Jenko, • Janko Kersnik, • Ivan Tavčar, • Janez Menart, • Dane Zajc, • Niko Grafenauer, • Boris A. Novak.	• Primož Trubar, • Ivan Cankar, • Josip Murn, • Dragotin Kette, • Oton Župančič, • Srečko Kosovel, • Ciril Kosmač, • Lojze Kovačič, • Kajetan Kovič, • Gregor Strniša, • Svetlana Makarovič, • William Shakespeare.			

Predlagane vsebine za uresničevanje ciljev:

7.	8.	9.
3.1 POEZIJA (17 UR): • Ljudska: Gor čez Izaro, • Ljudska: Pegam in Lambergar, • I. A. Krilov: Volk in jagnje, • M. Bor: Osel je osel, • T. Pavček: Tolovaj iz Ajdovske jame, • T. Pavček: Pesem, • J. Prévert: Zabušant, • S. Silverstein: Razmetana soba, • S. Vegri: Grega, • S. Vegri: Kaj vse diši, • M. Antić: Koder plavih las, • E. Fritz: Song o ljubezni,	3.1 POEZIJA (17 UR): • Ljudska: Galjot, • Ljudska: Oblaki so rdeči, • V. Vodnik: Dramilo, • F. Prešeren: Povodni mož, • F. Prešeren: Turjaška Rozamunda, • F. Prešeren: Uvod h Krstu pri Savici, • F. Prešeren: O Vrba, • F. Prešeren: Apel in čevljar, • S. Jenko: Po slovesu, • S. Jenko: Knezov zet, • A. Aškerc: Kronanje v Zagrebu,	3.1 POEZIJA (17 UR): • Pesem nosačev žita, • V. Vodnik: Moj spominik, • F. Prešeren: Gazela 6, • F. Prešeren: Glosa, • F. Prešeren: Zdravljica, • F. Levstik: Dve otvi, • S. Jenko: Gori, • O. Župančič: Z vlakom, • O. Župančič: Žebljarska, • D. Kette: Gazela, • D. Kette: Na otčevem grobu, • J. Murn: V daljavi, • J. Murn: Kje tihi si mi dom,

• M. Košuta: Stegnjeni prst, • N. Grafenauer: Samota, • S. Gregorčič: Soči, • M. Klopčič: Mary se predstavi, • I. Minatti: V mladih brezah tiha pomlad..., • D. Zajc: Pivci tišine, • B. Štampe Žmavc: Svetovja.	• A. Aškerc: Čaša nesmrtnosti, • D. Kette: Zimska romanca, • D. Kette: Na trgu, • S. Kosovel: Starka za vasjo, • S. Kosovel: Jesen, • V. Nazor: Galjotova pesem, • K. Destovnik-Kajuh: Jesenska pesem, • P. Golia: Grajski vrtnar, • M. Bor: Črni možje, • J. Menart: Kmečka balada, • G. Strniša: Star oklep, • N. Grafenauer: Spomin, • T. Pavček: Nova faca, • D. Zajc: Moja prva pesem, • M. Kravos: Beseda ni konj, • A. Brvar: Domača naloga, • M. Avanzo: Kako napišeš pesmico, • B. A. Novak: Policaj je palicaj, • B. A. Novak: Alpska poskočnica, • B. A. Novak: Hihiplimahaha, • F. Lainšček: Mesta.	• J. Murn: Kmečka pesem, • A. Gradnik: Sinu, • T. Seliškar: Moj oče, • S. Kosovel: Pa da bi znal, • S. Kosovel: Balada, • S. Kosovel: Godba pomladi, • S. Kosovel: Kons 4, • G. Lorca: Pokrajina, • F. Balantič: Pot brez konca, • I. Minatti: Nekoga moraš, • J. Menart: Pohojena slika, • J. Menart: Jaz, • T. Pavček: Pesem o zvezdah, • T. Pavček: Preproste besede, • K. Kovič: Popoldan, • S. Makarovič: Jutro, • G. Strniša: Orion, • G. Strniša: Žolna, • T. Šalamun: Pes, • A. Ihan: Prodajalec, sladkorne pene.
3.2 PROZA (28 UR): • Stvarjenje sveta, • Ljudska: Volkodlak, • J. Trdina: Vila, • Ljudska: Ajda in Slovenci, • Ljudska: Kralj Matjaž, • Ljudska: Peter Klepec, • F. Levstik: Martin Krpan (odlomek), • E. Petiška: Tezejev boj z Minotavrom, • Homer: Odiseja (odlomek) • P. Ovid: Dedal in Ilkar, • D. Defoe: Robinson Crusoe (odlomek), • M. Majerova: Robinzonka (odlomek), • F. S. Finžgar: Moja mladost in moj oče, • M. Kranjec: O mamici, ki je postajala čedalje manjša, • L. Kuhar-Prežih: Potočleni Kramoh, • L. Kuhar-Prežih: Ajdovo strnišče, • J. Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori (odlomek), • T. Partljič: Ali veš, koga so danes pokopali? je vprašal Domen osorno, • N. Hunter: Profesor Modrinjak govori po radiu, E. Kästner: Leteča učilnica (odlomek), • F. Lainšček: Ajša Najša in	3.2 PROZA (28 UR): • P. Ovid-Sovre: Orfej in Evridika, • Ljudska: Vedomec, • N. V. Gogolj: Vij (odlomek), • B. Stoker: Drakula (odlomek), • B. Novak: Zaljubljeni vampir (odlomek), • A. Lang: Kralj Artur in vitezi okrogle mize, (odlomek), • J. R. Tolkien: Hobit (odlomek), • J. Jurčič: Jurij Kozjak (odlomek), • I. Tavčar: Visoška kronika (odlomek), • I. Tavčar: Tržačan, • J. Kersnik: Mačkova očeta, • M. Kranjec: Povest o dobrih ljudeh (odlomek), • L. N. Tolstoj: Starejši brat (odlomek), • F. Rudolf: Kam je mama šla? (odlomek), • B. Jurca: Ko zorijo jagode (odlomek), • V. Mal: Baronov mlajši brat (odlomek), • V. Mal: Nedelje nekega poletja (odlomek), • A. Davies: Poletno sanjarjenje (odlomek), • D. Muck: Hči lune (odlomek), • M. Tomšič: Črno sonce,	3.2 PROZA (28 UR): • G. Boccaccio: Dekameron (odlomek), • C. in M. Lamb: Romeo in Julija (odlomek), • K. Čapek: Romeo in Julija, • P. Trubar: Katehismus z dvejma izlagama, Ta evangeli svetega Matevža (odlomek), • A. Bohorič: Zimske urice (odlomek), • S. Jenko: Tilka (odlomek), • I. Cankar: Bobi (odlomek), • I. Cankar: Na peči, • I. Cankar: Sošolec Tone, • Z. Kveder: Potovalci, • C. Kosmač: Gosenica, • C. Kosmač: Sreča, • F. Bevk: Kaplan Martin Čedermac (odlomek), • A. Ingolič: Gimnazijka (odlomek), • L. Kuhar-Prežih: Doberdob (odlomek), • E. Kocbek: Listina. • J. Messner: Job, • Z. Simčič: Trije muzikantje (odlomek), • I. Andrič: Povest o vezirjevem slonu (odlomek), • M. Rožanc: Kako sem že zgodaj postal tujec ali Ernest Seton Thompson,

- ljubezen (odlomek), • B. Smolnikar: Deklice, • D. Muck: Pod milim nebom (odlomek), • S. Townsend: Skrivni dnevnik Jadrana Krta (odlomek), • B. A. Novak: Bela past (odlomek), • M. Ende: Momo (odlomek), • O. Wilde: Sebični velikan, • J. Snoj: Avtomoto mravlje (odlomek), • Anekdote o književnikih.	• R. D. Bradbury: Zeleno jutro, • H. G. Wells: Nevidni človek (odlomek), • J. Hašek: Kako sem si kuhal jajce v mehko.	• L. Kovačič: Opis neke slike (odlomek), • A. Saint-Exupery: Mali princ, • B. Cole: Barvni ekran (odlomek), • T. Konwicky: Kronika ljubezenskih pripetljajev, • B. Doherty: Dragi Nihče (odlomek), • R. Queneau: Cica v metroju (odlomek), • F. Milčinski: Kravji zvonec.
3.3 DRAMATIKA (11 UR): • K. Brenk: Modra vrtnica za –princesko, • M. Mikeln: Strip strup - denarja kup, • Ž. Petan: Pet Pepelk.	3.3 DRAMATIKA (11 UR): • A. T. Linhart: Županova Micka, • J. B. P. Molière: Scapinove zvijače, • T. Partljič: Moj ata, socialistični kulak.	3.3 DRAMATIKA (11 UR): • W. Shakespeare: Julij Cezar (odlomek), • F. Puntar: Lov na rep, • V. Mal - Kavčič: Sreča na vrvici.
4 PRIPOROČILNI SEZNAM DOMAČEGA BRANJA:		
• E. Petiška: Stare grške bajke, • L. Kuhar-Prežih : Solzice, • Kästner: Leteča učilnica, • P. Kovač: Urške so brez napake; Andrejev ni nikoli preveč, • B. Smolnikar: Popki, • S. Townsend: Skrivni dnevnik Jadrana Krta, • V. Mal - J. Tomec: Hitro, hitreje, • R. Kipling: Knjiga o džungli, • R. L. Stevenson: Otok zakladov, • L. Suhodolčan: Rumena podmornica, • M. Gripe: Hrošč leti v somraku, • J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih, • F. S. Finžgar: Pod svobodnim soncem, • M. Ende: Momo, • O. Wilde: Pravljice, Hiša granatnih jabolk, • T. Partljič: Hotel sem prijeti sonce, • R. Dahl: Odvratne rime, • O. Župančič: Izbrana mladinska beseda, • T. Pavček: Majnice: fulaste pesmi.	• I. Tavčar: Med gorami, • J. Kersnik: Kmetske slike, • J. Verne: Petnajstletni kapitan, • H. G. Wells: Nevidni človek, • R. Murnik: Lepi janičar, • A. Dumas: Črni tulipan, • E. A. Poe: Maska rdeče smrti, • D. Muck: Krempin, • J. London: Zgodbe s severa in juga, • E. T. Seton: Črni kljusač, • I. Sivec: Skrivnost zlate reke, • M. Rožanc: Pravljica, • F. H. Burnett: Skrivni vrt, • A. Frank: Dnevnik, • Z. Filipović: Zlatin dnevnik, • T. Partljič: Dupleška mornarica, • A. Davies: Poletno sanjarjenje, • I. Zorman: V sedemnajstem, • B. Jurca: Ko zorijo jagode, • J. Mušič: Zgodbe o Prešernu, • N. Grafenauer: Skrivnosti, • J. Menart: Pesnik se predstavi, • S. Silverstein: Manjkajoči košček.	• C. in M. Lamb: Pripovedke iz Shakespeara, • Izbor iz slovenske realistične kratke proze, • I. Cankar: Črtice, Tuje življenje, • F. Bevk: Kaplan Martin Čedermac, • C. Kosmač: Pomladni dan, V gaju življenja, • R. Bach: Jonatan Livingston Galeb, • A. Saint-Exupery: Mali princ, • A. Horowitz: Sokolov malteser, • A. A. Milne: Skrivnost rdeče hiše, • T. Konwicky: Kronika ljubezenskih pripetljajev, • C. Robertson: Pisma zaljubljene najstnice, • S. White: Moj divji fant, • A. Ingolič: Gimnazijka, • B. A. Novak: Oblike sveta, • Pa da bi znal, bi vam zapel (izbor iz sodobne slovenske poezije).

IV. Didaktična navodila za uresničevanje učnega načrta

Pri predmetu slovenščina učenci tvorijo (govorijo, pišejo), sprejemajo (poslušajo, berejo) in razčlenjujejo svoji starosti, sporazumevalnim in spoznavnim/domišljijским zmožnostim, izkušnjam in interesom ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila; tako dejavno razvijajo svoje spoznavne, spoznavne in ustvarjalne zmožnosti ter si uzavešajo temeljne razlike v sprejemanju, tvorjenju in zgradbi neumetnostnih in umetnostnih besedil.

Izhodišče pouka pri predmetu slovenščina je torej neumetnostno oz. umetnostno besedilo (delu z neumetnostnim besedilom je namenjenih 60 % ur predmeta, delu z umetnostnim besedilom pa 40 %). Ker se neumetnostna besedila tvorijo, sprejemajo in razčlenjujejo drugače kot umetnostna in ker želimo učitelje opozoriti na drugačno delo z njimi ter na drugačne medpredmetne povezave, so cilji pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil navedeni ločeno.

1 Pri obravnavi neumetnostnih besedil se predmet povezuje z učenčevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri naravoslovnih in družboslovnih predmetih; učenci namreč govorijo/pišejo prikazovalna besedila o sebi in svojem družbenem oz. naravnem okolju ter poslušajo/berejo in razčlenjujejo poljudnoznanstvena besedila, ob tem pa tudi nebesedne dele teh besedil, kot so preglednice, grafikoni ipd. Zato se priporoča projektno učno delo. Predmet slovenščina vsebuje tudi prvine t. i. medijske vzgoje — učenci namreč poslušajo in berejo medijska besedila.

Izbira učne oblike je v 3. triletju osnovne šole odvisna od dejavnosti in naloge, ki jo zasledujemo pri pouku. Čeprav sta didaktično priporočljivi tako frontalna (npr. poslušanje oddaje po radiu, učiteljev uvod v novo učno snov) kot individualna oblika (npr. tiho branje, pregledovanje napak, ponovno pisanje besedila), bi morali predvsem skrbeti za večji delež skupinskega dela — v manjših skupinah ali dvojicah.

Učenci namreč razvijajo sposobnosti in znanje ob aktivnih oblikah učenja, kot so sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem in problemsko učenje; tako dejavno razvijajo svojo zmožnost za dvogovorno sporazumevanje (npr. razpravljajo o problemu, usklajujejo mnenja, oblikujejo skupno mnenje, ga predstavijo drugim in ga zagovarjajo), ki jo nadgrajujejo z načrtnim in vodenim dvogovornim sporazumevanjem v uradnih govornih položajih (npr. z igro vlog, posnemanjem zapisanih besedil ipd.).

Iz učnosciljnega učnega načrta se vidi, da učenci pri obravnavi neumetnostnih besedil razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje /in gledanje/, branje, govorjenje, pisanje). Učenci se torej usposabljaajo za sprejemanje in tvorjenje ustnih in pisnih neumetnostnih besedil. Pri govorjenju/pisanju se navajajo na to, da je tvorjenje besedila načrtovano dejanje, pri katerem je treba upoštevati naslovnika ter obvladati temo, o kateri se govori/piše, in poimenovalne možnosti ter zakonitosti jezika, s katerim se naslovniku kaj sporoča. Pri poslušanju/branju pa se navajajo na razmišljanje in kritično sprejemanje besedil ter na utemeljevanje svojega mnenja o besedilu; zapisano besedilo razčlenjujejo ne le pomensko, pragmatično in vrednotenjsko, temveč tudi jezikovno — besedilom (povedim) določajo skladijsko zgradbo, besedam pa vlogo, pomen, stilsko vrednost in obliko ter jih uvrščajo v ustrezne skupine, ki jih poimenujejo z jezikoslovnimi izrazi, in jim določajo temeljne slovnične značilnosti.

Ker je zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedila odvisna od jezikovne zmožnosti, učenci z lastno dejavnostjo (ne pa z opisovanjem abstraktnega jezikovnega sistema oz. z navajanjem slovničnih/pravorečnih/pravopisnih ipd. pravil) razvijajo svojo pragmatično, pomensko, slovarsko, slovnično, pravorečno in pravopisno zmožnost ter odpravljajo najpogostejše slogovne, poimenovalne, slovnične, govorne in pisne napake.

Za 8. in 9. razred 3. triletja je uzakonjena zunanja diferenciacija pouka slovenščine, zato so tu navedeni cilji predstavljeni za tri ravni, tj. za nižjo, srednjo/temeljno in višjo raven. Cilji so oblikovani hierarhično, kar pomeni, da doseganje ciljev srednje/temeljne ravni vključuje doseganje ciljev nižje ravni, doseganje ciljev višje ravni pa doseganje ciljev nižje in srednje/temeljne ravni. Cilji nižje ravni so tiskani v **polkrepki pisavi**, dodani cilji srednje/temeljne ravni v navadni pisavi, dodani cilji višje ravni pa v *poševnem tisku*. Vsi cilji za 7. razred predstavljajo temeljno raven (navadna pisava), če pa se njihovo uresničevanje predvideva/nadaljuje tudi v 8. in 9. razredu, je pisava že v 7. razredu **polkrepka** (tj. nižja raven), navadna (tj. temeljna/srednja raven) ali *poševna* (tj. višja raven). — Nivojsko so razčlenjeni le operativni cilji oz. dejavnosti učencev, ne pa tudi vsebine (obravnavana besedila) — učitelj mora pri izbiri besedil iste besedilne vrste sam diferencirati besedila.

Učenci v vodenih pogovorih razmišljajo tudi o družbenih vidikih jezika (npr. o zakonski postavitvi slovenskega jezika in drugih jezikov v Republiki Sloveniji ter slovenskega jezika v zamejstvu/izseljenstvu, o vlogi narečja in slenga ter o okoliščinah rabe knjižnega jezika, o potrebnosti prevzemanja v slovenska besedila, o zgodovini slovenskega /knjižnega/ jezika ipd.). Ob obravnavi zapisanih besedil pa opazujejo tudi jezikovno zgradbo besedila, in sicer tako, da v besedilu najdejo opisano oz. z jezikoslovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino, ji določijo vlogo/pomen/stilno vrednost/obliko ipd., jo uvrstijo v določeno kategorijo ter utemeljijo svojo uvrstitev.

Razmerje med sporazumevalnimi dejavnostmi:

Pri obravnavi neumetnostnih besedil so enako pomembne in tako zastopane vse štiri sporazumevalne dejavnosti — pri delu v šoli zlasti poslušanje in govorjenje (saj prevladuje sodelovalno učenje), deloma tudi branje kot izhodišče za ustno pomensko, pragmatično, vrednotenjsko in jezikovno razčlenjevanje besedil. Pri domačem delu prevladujeta branje in zlasti pisanje (z dejavnostmi pred pisanjem osnutka, med njim in po njem, s prepisovanjem popravljenega besedila), tudi kot priprava na govorni nastop.

Obravnava neumetnostnih besedil v šoli zajema naslednje faze:

- 1) napoved vrste in teme besedila, ki ga bodo poslušali (in gledali) oz. brali; temu sledi pogovor o učenčevih pričakovanjih, izkušnjah ipd. ob napovedani vrsti in temi besedila; če učitelj presodi, da učenci določenih ključnih besed ne bodo razumeli, jih razloži;
- 2) poslušanje (in gledanje) oz. branje besedila z dejavnostmi med poslušanjem/branjem in po njem; te dejavnosti so različne, odvisne od vrste sprejemanja besedila (prim. enkratno poslušanje in vsaj dvakratno branje poljudnoznanstvenega besedila) in od vrste sprejemanega besedila (prim. dvakratno poslušanje pogovora in enkratno poslušanje poljudnoznanstvene oddaje) — dejavnosti med poslušanjem/branjem in po njem so natančnejše navedene v razdelku Razčlenitev funkcionalnih in izobraževalnih ciljev (po razredih) pri obravnavi neumetnostnih besedil tega učnega načrta;
- 3) poslušanju/branju oz. dejavnostim po poslušanju/branju (tj. pomenski, pragmatični, vrednotenjski in jezikovni razčlembi besedila) sledi tvorjenje podobnega besedila, bodisi kot govorni nastop bodisi kot pisanje besedila iste vrste ali z isto/podobno temo — to dejavnost lahko učenci nadaljujejo/dopolnijo doma.

2 Temeljne vsebine pouka književnosti (obrnava umetnostnih besedil) so književnoumetnostna dela, ostali tipi besedil pa se vključujejo v književni pouk v povezavi z njimi kot sredstvo za širjenje učenčevega obzorja ter dopolnitev in podkrepitev šolske interpretacije (literarna zgodovina, biografika, literarna teorija, etnologija, mitologija, sociologija itn.).

2.1 Vsebinska zasnova pouka književnosti temelji na treh pglavitnih načelih:

- literarnorepcijskem (skladno z obzorjem pričakovanj in književnimi interesi učencev);
- literarnoteoretičnem (zvrstno-tematskem) — po tematiki, zvrsteh in vrstah; pretežno iz kanona;
- literarnozgodovinskem — po obdobjih in smereh; pretežno iz kanona.

Primarni kriterij za izbor umetnostnih besedil sta literarna kakovost ter primernost učenčevi stopnji osebnostnega in bralnega razvoja, ne pa zunajliterarnim vzgojnim ciljem. Vsebinski del predmetnega kurikula obsega dela iz mladinske in nemladinske književnosti ter književnodidaktično osmišljeno tudi primere trivialne književnosti. V začetku tretjega triletnja je razmerje med mladinskim (literaturo za mladostnike) in nemladinskim izborom še v prid prvega, v zadnjem letu šolanja pa prevlada nemladinska književnost, odvisno od njene ustreznosti in sprejemljivosti (razvitost bralca). Upošteva načela literarne kakovosti ima elitna književnost izrazito prednost pred trivialno. V središču so besedila iz slovenske književnosti, mednje pa je vključen premišljen izbor temeljnih del svetovne književnosti, ki domača umešča v širši kontekst. Osrednje vsebine so dela klasikov, ki tvorijo literarni kanon, dopolnjujejo pa jih naslovi iz sodobne književnosti.

2.1.2 Raznovrstnost besedil se kaže tudi v ustrezni zastopanosti vseh treh literarnih zvrsti (v razmerju 50 % epike, 30 % lirike in 20 % dramatike) ter v tematski in motivni pestrosti. Kriteriji tematskega izbora del izhajajo iz znotrajbesedilnih sestavin književnosti ter književnih interesov mladih, število besedil pa naj ne presega 20 obveznih besedil letno.

2.1.3 Rdeča nit povezave mladinske z nemladinsko književnostjo in prehoda so motivi in teme, prvine knjižnega sloga, ideja, kompozicija, književne osebe, prostor in čas dogajanja, književne vrste itn.

2.1.4 Prehode in povezave med trivialno in visoko književnostjo poiščemo ob besedilih, kjer se določena literarna zvrst ali oblika trivializira ali kjer prvine trivialne književnosti prehajajo v umetniško delo in tam zaživijo v novi funkciji. Tak sklop besedil iz ustnega izročila, trivialne, mladinske in visoke literature sestavljajo Erjavčev zapis ljudske pripovedi o ižanski vampirski pošasti, odlomki iz Stokerjevega grozljivega romana Drakula, mladinskih povesti Pod milim nebom (Muck) in Zaljubljeni vampir (Novak) ter Gogoljeve novele Vij.

2.1.5 V prvih dveh letih tretjega triletnja so literarna dela razvrščena po tematiki, zvrsteh in vrstah, v drugi polovici postopoma prehajamo od tematskega načela preko tematskih sklopov do razvrstitve po literarnozgodovinskem ključu, tj. po obdobjih in smereh (9. razred). Že v prvi polovici tretjega triletnja so učencem zanimiva literarnozgodovinska obdobja (antika, romantika) predstavljena z zaokroženim reprezentativnim izborom besedil — tematskim sklopom, kar jim omogoči prepoznavanje vsebinskih in formalnih značilnosti književnosti v času in spoznanje o razvoju literarnih zvrsti in vrst. Elementi literarne zgodovine se z literarnoteoretičnim in besediloslovnim znanjem vnašajo v pouk književnosti skozi vse osnovnošolsko obdobje, v drugi polovici triletnja pa ga učenci začnejo usvajati bolj sistematično in si izoblikujejo podobo loka literarnozgodovinskih obdobj in smeri. Toda ob literarnozgodovinskem so besedila še vedno zbrana tudi po literarnoreceptijskem načelu.

2.1.6 Naslovi, zapisani v poglavju Branje, predstavljajo zgolj predloge besedil, ob katerih je mogoče doseči posamezne cilje. To pomeni, da se te cilje lahko uresniči tudi ob ostalih ustreznih besedilih, ki so uvrščena v predlagane vsebine. Učitelj izbira besedila iz predlaganega seznama tako, da ob kanonskih besedilih upošteva literarne interese otrok, regionalno zastopanost avtorjev ter lastno vrednotenje literature.

2.1.7 Učenci doma preberejo po **tri**, pet ali *sedem* čim bolj raznovrstnih književnih del letno. Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj aktivirajo njihovo doživljanje in domišljijско sodelovanje pri oblikovanju domišljijско čutnih predstav prvin notranje zgradbe branega literarnega dela ter vodijo k poglobljanju njihove receptijske sposobnosti.

2.1.8 Preverjanje bralnih sposobnosti poteka zlasti ob neposrednem stiku z neznanim besedilom.

2.2 Diferenciacija pri pouku književnosti

2.2.1 V skladu s priporočilom Področne kurikularne komisije za osnovno šolo so v učnem načrtu za pouk književnosti v tretjem triletju oblikovani enoviti cilji za 7. razred ter tri ravni ciljev za 8. in 9. razred, saj je v zadnjih dveh osnovnošolskih letih uzakonjena zunanja diferenciacija.

Izhodišča diferenciacije v teh dveh razredih so sposobnosti, individualni interesi in izkušnje otrok, življenjskost vsebin (njihova pomembnost za učenčev individualni razvoj in sodelovanje), strokovnost (literarnozgodovinski in literarnoteoretični kanon), možnosti kurikula (razvrstitev ciljev in vsebin, zahtevnostne ravni in povezanost pojmov, tj. programiranje) in raznolike učne oblike in pristopi (kreativnost in bralni klubi, literarni nastopi in projektno delo kot možnosti osredinjanja na učenca, hkrati pa kot metoda za razvijanje bralne sposobnosti, preseganje kratkega stika med učiteljevo »tujo učenostjo« in učenčevim subjektivnim doživljanjem besedila).